

DISSERTATIO JURIDICA
DE
USU PRACTICO
TITULI INSTITUTIONUM
DE
ADOPTIONIBUS,

Von
Der Aufnehmung an Kindes statt;

Quam,
PRÆSIDE
CHRISTIANO THOMASIO,

*Sacræ Regiæ Majestatis Porussicæ Consiliario Intimo, Academiae Frideri-
cianæ Directore, ac Professore Jurium Primario, & Facul-
tatis Juridicæ Ordinario,*

IN ALMA FRIDERICIANA

Anno 1714, die 18. April.

RESPONDENDO PROPUGNAVIT
LEOPOLD WILHELM FRIDERICH RAUMER,
SERVESTA ANHALTINUS.

Ob Raritatem & Elegantiam iterum curate edita.

HALAE MAGDER. SUMTU HENDELIANO, 1737.

17.

DISSEMINATED TO THE
FEDERAL BUREAU OF
INVESTIGATION
BY
ADOLPH
ST. JOHN
CHRISTIAN
AND
IN ALL
RECORDS
LEOPOLD WILHELM FRIEDRICH RAIMER
SERVING AS DIRECTOR

OF THE
FEDERAL BUREAU OF
INVESTIGATION
WASHINGTON, D. C.

Conspectus totius Disputationis

SUMMARIA CAPITIS I.

Adoptionis definitio. §. I.

Differentia a definitione Theophili. *a.*

Defensio definitionis. *b.*

Ejus duæ species secundum Justinianum. Monitum de iis.

§. II.

Differentia harum duarum specierum diversimode relatæ a Modestino, Gaio, Ulpiano. Rævardi conjectura rejicitur. *a.*

Arrogatio antiquior adoptione. *b.*

Arrogatio est actus legitimus. §. III.

Probatur arrogationem esse actum legitimum. *a.*

Formulae solennes arrogationis. *b.*

Adoptio non recipit diem vel conditionem, sed tamen modum. *c.*

Fiebat in comitiis cum causæ cognitione. §. IV.

Arrogatio res magni momenti. *a.*

Fiebat arbitrio Pontificum cum causæ cognitione. *b.*

Quinam arrogare possent. §. V.

Cur Cives Romani? *a.*

Cur coelibes non poterant. *b.*

De sexagenariis. *c.*

De mutis & surdis. *d.*

De cæcis. *e.*

De foeminis. *f.*

Quinam arrogari possent. §. VI.

Primario ad jura comitiorum hic respiciendum. *a.*

In specie de foeminis & pupillis. *b.*

De libertis & servis. *c.*

Non arrogandus major a minore. §. VII.

Fraudulenta adoptio Clodii. *a.*

Aliæ arrogationes fraudulentæ ex Gellio & Tacito. §. VIII.

Obscuritas loci Gelliani. *a.*

Obscuritas Taciti. *b.*

Adoptionis in specie origo. §. IX.

Ejus originis incertitudo & rarior usus in Republ. libera. *a.*

Jam tamen finiente seculo sexto ab U. C. usu recepta. *b.*

Adoptionis definitio. §. X.

Est actus legitimus. *a.*

Fiebat coram magistratu. *b.*

Patre consentiente, unde duplex ab arrogatione differentia.

(1) quod in adoptione sufficeret, si filius non dissentiret,

(2) quod in adoptione non requireretur causæ cognitio, ex qua adoptio fieret. *c.*

Differentiæ secundariæ adoptionis & arrogationis. §. XI.

Poterant adoptare minores 60. annis, etiam coelibes. *a.*

Plena pubertate tamen adoptatis præcedentes. Quid sit plena pubertas. *b.*

Foeminae cur adoptatae? *c.*

Cur pupilli? *d.*

Arrogationum jura sub imperatoribus mutata. §. XII.

Augusti arrogatio. *a.*

Et adoptio. *b.*

Comitiorum alteratio in statu monarchico. *c.*

Arrogationes Imperatorum Romanorum a requisitis antiquis recedentium. *d.*

Arrogationes quando per rescriptum fieri cœperint. *e.*

Sine jure factæ jam sub Antonino confirmatae rescripto. *f.*

Conclusiones variæ exinde ortæ. §. XIII.

Defensio generalis hujus paragraphi. *a.*

Formulae arrogationum quando sublatae. *b.*

Absens

Absens arrogari potuit. *c.*

Etiam per procuratorem. *d.*

Causæ cognitio sub Imperatoribus remissior. In specie intuitu
coelibum & sexagenariis minorum. *e.*

Fœminæ cœperunt arrogari. *f.*

Etiam pupilli & pupillæ sub Antonino Pio. *g.*

Primus Diocletianus fœminæ cuidam privilegium quasi ado-
ptandi dedit. *b.*

Hujus privilegii inconueniens extensio sub Justiniano. Et ad-
huc magis irrationalis ad virgines sub Leone Philoso-
pho. *i.*

Item ad Eunuchos. *k.*

An plures arrogari potuerint. §. XIV.

Exempla antiqua adoptionis plurium. *a.*

Qua occasione adoptio & arrogatio plurium, aut si quis filium
jam habuerit, permitta sit. *b.*

Potuit etiam princeps adoptiones injustas confirmare. §. XV.

Ratio thesæos & exempla.

Cui usui ergo doctrinæ de requisitis adoptionum? §. XVI.

Ostenditur usus triplex.

In specie de requisitis in arrogatione impuberum. §. XVII.

Recensentur illa. Quarta bonorum in hac doctrina quænam
intelligenda, quæstio parum utilis. *a.*

Autor horum requisitorum & eorum usus ac scopus. §. XVIII.

Probatur, autorem esse Antoninum Pium. *a.*

Probatur, Antoninum non serio permisisse adoptionem impu-
berum. *b.*

Requisita hæc sunt mutationi obnoxia. *c.*

An naturales & spurii arrogari possent. §. XIX.

Legitimatione inventa non amplius.

An emancipati? §. XX.

Vix in republica libera. *a.*

Explicatio l. 12. h. t. *b.*

Arrogatio sub Imperatoribus alibi quam Roma facta. §. XXI.

Probationes. *a. b.*

Liberi arrogati sunt nepotes avo arroganti. §. XXII.

Cur hoc sit proprium arrogationis sacrum per oraculum. *a.*

Exempla ejusmodi arrogationum. *b.*

Adoptiones in locum nepotis vel pronepotis. §. XXIII.

Quot annis pater adoptivus præcedere debuerit nepotem vel pronepotem.

Quod duobus modis fieri poterat. §. XXIV.

Quatenus filii consensus hic necessarius. *b.*

Effectus adoptionis utriusque. §. XXV.

Probationes. Hereditas sacrorum.

Justinianus tollit adoptionem extraneorum sine causa sufficiente. §. XXVI.

Justiniani inclinatio vetera jura sine justa causa corrigendi. *a.*

Probatio, adoptatum ab extraneo non transiisse in familiam adoptantis. *b.*

Rationes, quæ Justinianum ad tollendam adoptionem antiquam extraneorum moverunt. (1) Earum obscuritas. Explicatio Francisci Balduini, æque obscura & dubii juris. Sententia quarta J. Ctorum de præteritione liberorum in adoptionem datorum. (2) Insufficiencia. *c.*

Justinianum ita præter intentionem sustulisse adoptionem extraneorum. *d.*

Similis obscuritas circa §. 3. l. ult. C. h. t. *e.*

Antonii Matthæi & Willenbachii doctrina, rejicitur. *f.*

Tollit etiam solennitates emancipationum in adoptionibus. §. XXVII.

Quæ tamen jam antea erant sublata. *a.*

Alia excusatio Imperatoris rejecta. *b.*

Adoptio impropria per testamentum. §. XXVIII.

Qua ratione inventa, & quo effectui. *a.*

Cur huc non pertineat. *b.*

Item per baptismum. §. XXIX.

Probationes.

SUMMARIA CAPITIS II.

Variae opiniones de usu adoptionis in Germania. §. I.

Commendatur disputatio Culpisii. *a.*

Autores

Autores usum omnem negantes. *b.*
Distinguentes inter adoptionem & arrogationem. *a.*
Exiguum & raram usum concedentes. *d.*
Viridem observantiam allegantes. Monita ad sententiam Cul-
pisi. *e.*

*Distinctio variae significationis in voce adoptionis, & in phrasi,
in usu esse. §. II.*

Adoptio propria, vel impropria. Illa hujus loci. *a.*
Distinctio observantiae & observabilitatis. Illa huc pertinet. *b.*

Adoptio proprie dicta nullius usus. §. III.

Probatio. Culpisius loquitur de impropria.

*Unde excluduntur adoptiones per testamentum & baptismum.
§. IV.*

Exempla adoptionis per testamentum. Explicatur locus Ca-
sparis Lerchii. *a.*

Exempla adoptionis per baptismum. *b.*

Item per arma & capillum. §. V.

Probatio. *a.*

Exempla adoptionis per arma. *b.*

Item per capillum. *c.*

Porro adoptio per matrimonium. §. VI.

Cujus autor Giphanius. *a.*

Est ipsa unio prolium. *b.*

Vel aliquid ei affine. *c.*

Inventum Germanorum, non usus juris Romani. *d.*

Forte ens rationis. *e.*

Rara in praxi. *f.*

Ex pacto Germanorum de hereditate male adoptio facta. §. VII.

Fontes juris hujus Germanici. *a.*

Error communis. *b.*

Fontes erroris & facta. §. VIII.

Fontes erroris (1) Lex Longobardica (2) Glossa Speculi Saxo-
nici, a Zobelio jam notata. (3) Lex Ripuaria, (4) For-
mula Marculfi, (5) alia Formula vetusta, (6) adhuc a-
lia. *a.*

Improprietas hujus adoptionis. Dufresnius notatus. *b.*

Desue-

Desuetudo ejus post testamentifactionem. Ejus reliquiae in rusticis qui Groß-Väter vocantur. c.

Resurrectionis novae arrogationis in Germania historia. §. IX.

Adoptio testamentaria Germanis sufficit. a.

Sententia eorum, qui adoptionis, non arrogationis in Germania usum esse dixerunt. b.

Causae adoptionis Romanae cessant apud Germanos. Sola spes successionis facta adoptivis, aut adoptio testamentaria Germanorum intentioni satisfacere potest. c.

Nullum hodie extat exemplum adoptionis strictae dictae. d.

Potestas confirmandi adoptiones Comitibus Palatinis data.

§. X.

Prima arrogatio per rescriptum. Comitibus Palatinis confirmandi adoptiones circa medium seculi praecedentis dari coepta. a.

Sed exempla ejusmodi confirmationis exulant. b.

Unde ista clausula comitivarum non probat usum Practicum hujus tituli. Nec mentio adoptionis in statutis. c.

In Germania exempla pauca arrogationum per rescriptum.

§. XI.

Primum in Saxonia intra annum 1670. & 1680. a.

Quod insecuta sunt alia pauca in aliis locis. Arrogationes haec non multum profunt, nec multum obsunt. Monita circa sensum l. 63 §. 10. ad SCt. Trebell. b.

Exemplum pupilli arrogati. 1689. c.

Omnibus prudentiae regulis repugnans. d.

Conclusio de exiguo usu doctrinae de adoptionibus in foris Germania. §. XII.

Probationes. a b c. d.

Monitum de origine Comitum Palatinorum & exercitio jurium eorum. b.

Adoptiones per testamentum utiliores novis arrogationibus. e.

Responsa Facultatum non probant usum adoptionum Romanarum in Germania.

DE USU PRACTICO
TITULI INSTITUTIONUM
DE
ADOPTIONIBUS.

CAPUT I.

Explicatio & emendatio juris
Justiniani.

§. I.

Tertius modus constituendæ patriæ pote-
statis est adoptio. Est vero adoptio *a)* *Adoptionis
definitio.*
actus legitimus, naturam imitans, quo
pater familias eos, qui liberi natura
non sunt, in potestatem patriam reci-
pit, in solatium eorum, qui liberos
non habent inventus. *b)*

a) Theophilus definit: *esse actum naturam imitantem, ad eorum qui liberos non habent solatium inventum.* Adjeci *Differentia a
definitione
Theophili.*
in nostra definitione, melioris perspicuitatis causa, cir-
cumstantias personæ adoptantis & adoptatæ, una cum in-
tentione, seu fine, seu effectu. Hæc enim tria hic coincidunt.

A

b) Vi-

Defensio defini-
tionis.

b) Vides adeo nos definire adoptionem Romanam, intuitu originis. Etsi vero successu temporis a primo instituto & scopo sub Imperatoribus & maxime sub Justiniano fuerit recessum, ut tamen ea mutatio, & adeo differentia adoptionum subsequenterum a primævis adoptionibus eo melius cognosci, & ex regulis prudentiæ legislatoriæ examinari possit, definienda fuit adoptio secundum mores Romanorum antiquos. Hoc vero præsupposito facile responderi potest ad objectionem, quam sibi format Theophilus *pr. hic ex §. 2. Inst. de Nupt.* quod qui generum adoptare velit, filiam emancipare debeat, ubi adeo adoptio conceditur ei, qui liberos habet. Respondet enim Theophilus, in definitione positum esse quod plerumque obtineat. Sed hac responsione uti nolim. Danda enim est opera, ut definitio non sit angustior suo definito. Nec opus est, ut ad responsionem Theophili recurramus. Etsi enim successu temporis etiam illi, qui liberos habent, quandoque alios adoptare potuerint, (nam an id in universum postea licitum fuerit videbimus infra §. XIV.) manet tamen verum, quod adoptio initio in solatium eorum, qui liberos non habent, fuerit inventa. Ita feriæ messium & vindemiarum haud dubie inventæ sunt in favorem eorum, qui occupati sunt circa rem rusticam *arg. l. 1. pr. de feriis* sed ea feriarum origine non obstante exceptione feriarum utuntur etiam illi, qui ea occupatione carent.

§. II.

Ejus due species secundum Justinianum.
Monitum de iis.

Estque vel arrogatio vel adoptio in specie. Prior fit principali rescripto, posterior imperio magistratus. Imperatoria autoritate adoptare quis potest eos easve, qui quæve sui juris sunt, imperio magistratus, qui quæve in potestate parentum sunt. Ita Justinianus docet. *a)* Nec tamen putandum, istas duas adoptionis species simul ab initio obtinuisse, *b)* aut olim etiam foemi-

scēminas arrogari potuisse. c) Ergo opus est ut singula proponantur distinctius.

a) §. 1. h. t. Similiter Gajus l. 2. pr. nisi quod utrobique solorum masculorum adoptandorum faciat mentionem, uti & Modestinus l. 1. §. 1. h. Contra idem Gajus in *Inst. Tit. 7. §. 1.* nullam nec Principis nec Magistratus facit mentionem, unde non sine ratione Oiselius in *Comment. ad Inst. Gaji p. 84.* arbitratur, Gaji verba in l. 2. pr. hic. principis mentionem facientia a Triboniano esse interpolata. Et quamvis Rævar-
du de aut. prud. c. 6. d. l. 2. pr. ita explicet, quod principes in comitiis fuerint Pontifices Maximi, Pontifices autem Maximi ab initio statim arbitrium suum in causæ cognitione interposuerint, vereortamen; ne hoc sit subtilius excogitatum, quam ut verosimile sit, Gajum ad eam subtilitatem respexisse. Idem tamen Cajus in *Inst. §. 2.* dicit, scēminas adoptari posse, Contra Ulpianus, *Tit. 8. §. 1.* si non plane aliam, diversam tamen in quibusdam a Justiniani doctrina inter arrogationem & adoptionem tradit differentiam, *Adoptio*, inquit, §. 2. 3. 4. 5. fit aut per populum, aut per Prætorem vel Præsidentem Provinciæ. Illa adoptio quæ per populum fit, specialiter arrogatio dicitur. Per populum, qui sui juris sunt. Per Prætorem autem filii familiæ a parentibus dantur in adoptionem. Arrogatio Romæ tantum fit, adoptio autem etiam in provincia apud Præsidentem. Per Prætorem vel Præsidentem Provinciæ adoptari tam masculi quam scēminæ, & tam puberes quam impuberes possunt. Per populum vero Romanum scēminæ quidem non arrogant, (legendum esse arrogantur, vel addendum, nec arrogantur & contextus ostendit, & locus Gellii infra §. 6. lit. b. descriptus, & id jam observavit Cujacius in notis ibidem.) Pupilli antea quidem non poterant arrogari, nunc autem possunt, ex constitutione Divi Antonini.

Differentiæ harum duarum specierum diversimode relatæ a Modestino, Gajo Ulpiano, Ravardi conjectura rejicitur.

b) Neque enim verosimile est, ab initio statim adoptionem stricte dictam in usu fuisse. Rationes exponemus latius infra §. 9.

Arrogatio antiquior adoptione.

c) Vide infra §. 6. lit. b.

§. III.

*Arrogatio est
actus legiti-
mus.*

Videamus itaque primo de arrogatione. Arro-
gatio est actus legitimus, *a)* fiebat enim certis solen-
nitatibus ac formulis, *b)* neque adeo recipiebat diem
aut conditionem, *c)* neque per procuratorem fieri po-
terat. *d)*

*Probatur ar-
rogationem
esse actum le-
gitimum.*

a) Nam actus legitimi sunt actus solennes, qui certo
ritu legibus introducto constant, certisque verborum solen-
nitatibus. Solent etiam alias appellari legis actiones, ut
adoptio in specie appellatur legis actio *l. 1. ff. de offic. jurid.
l. 3. de offic. procons. l. 1. C. d. Adopt.* Quamvis actus legitimi
etiam in alio significato denotent actus juri & legibus con-
formes, quatenus opponuntur actibus illegitimis. Wiffenb.
ad l. 77. de R. L. n. 1. 2. 9. Quamvis autem in dicta *l. 77.* inter
actus legitimos non referatur adoptio, id tamen non ideo
factum, quod adoptionis solennia sint noviori jure sublata,
sed quod Iustus ibi non intendat omnes actus legitimos re-
censere. Wiffenb. *d. l. n. 8.* Unde etiam jure Justiniano re-
tinuit adoptio effectus præcipuos actuum legitimorum. Pe-
trus Faber *Seme. l. 2. c. 23. p. 343.*

*Formule so-
lennes arro-
gationis.*

b) Etenim is qui arrogabat primum interrogabatur:
*An vellet eum, quem adoptaturus esset, justum sibi filium esse,
& vicissim is qui arrogabatur, an id fieri pateretur l. 2. ff. d.
adopt. Gellius l. 3. c. 19.* Arrogantur ii, qui cum sui juris sunt,
in alienam sese potestatem tradunt, ejusque rei ipsi Autores fiunt.
Cicero pro domo sua cap. 29. Cum hoc juris a majoribus prodi-
tum sit, ut nemo civis Romanus, aut libertatem, aut civitatem
posset amittere nisi ipse autor factus sit. Quod tu ipse potuisti
in tua causa discere. Credo enim, quanquam in illa adoptio-
ne legitime factum est nihil, tamen te esse interrogatum: Au-
tor ne esses, ut in te P. Fonteius vitæ necisque potestatem
haberet, ut in filio. Quare, si aut negasses, aut tacuisses, si
tamen id 30. Curia jussissent, num id jussum esset ratum? Certe
non. Quid ita? Quia jus a majoribus nostris, qui non fide &
falsa.

fallaciter populares, sed vere & sapienter fuerunt, ita comparatum est, ut civis Romanus nemo invitus posset libertatem amittere. Sequebatur solennis formula, qua populus rogabatur, ut arrogationem approbaret. Gellius d. l. Arrogatio autem dicta, quia genus hoc in alienam familiam transitus per populi rogationem fit: Ejus rogationis verba hæc sunt: Velitis jubeatis, uti „L. Valerius L. Titio tam jure legeque filius sibi fiet, quam si „ex eo patre matreque familias ejus natus esset: utique ei „vitæ necisque in eum potestas fiet, uti pariendo filio est. Hoc ita ut dixi, ita vos. Quirites, rogo.

c) d. l. 77. de R. I. Pertinet huc casus in l. 34. de Adopt. propositus & ratio subjuncta, quod moribus Romanis non conveniat filium temporalem habere. Adde Petrum Fabrum d. L. 2. semestr. c. 23. p. 343. Wissenbach. ad d. L. 77. n. 11. modum tamen recipit adoptio, v. g. ut filii vel nepotis loco sit &c. Faber. cap. 24. p. 361.

Adoptio non recipit diem vel conditionem sed tamen modum,

d) L. 123. pr. de R. I. ibique Wissenbach. L. 25. §. 1. de Adopt.

§. IV.

Quia vero arrogatio erat res magni momenti a) fiebat in comitis autoritate Pontificum, b) cum cognitione, an justæ arrogationis causæ subessent. c)

Fiebat in comitiis cum causæ cognitione.

a) Ob amissionem libertatis & jus vitæ & necis patribus in liberos competens. Vide locum Ciceronis modo descriptum lit. b. ad th. præcedent. Qua occasione obiter nota, etiam hinc probari posse, jus vitæ & necis non fuisse rem ita crudelem & irrationabilem, ut sibi persuadent multi, quasi scilicet patres illorum temporum liberos suos mactaverint, ut sues vel boves, qua de re jam dixit Dn. Præses in Dissert. de Usu præst. tit. Inst. de Patr. potest. cap. 1. §. 17. 18. junct. Dissert. de U. P. T. I. de his qui sui vel alieni Jur. sunt c. 1. §. 15 seq. Quis enim quæso tam aperte stultus fuisset, ut a tali crudeli jure semel liberatus, ipse autor fieret, ut eidem iterum subiceretur.

Arrogationes magni momenti.

Fiebat arbitrio Pontificum, cum causæ cognitione.

b) c) Utrumque probatur ex Ciceronis & Gellii locis. Ita Cicero c. 13. *Quod est, pontifices jus adoptionis: nempe ut is adoptet, qui neque procreare jam liberos posset, & cum potuerit, sit expertus: Quæ deinde causa cuique sit adoptionis, quæ ratio generum, ac dignitatis, quæ sacrorum, quæri a Pontificibus cum collegio solet. Quid est horum in ista adoptione quæsitum? Adoptat annos viginti natus, etiam minor, senatorem. Liberos ne causa? At procreare potest, habet uxorem, suscipit etiam liberos. Exheredabit igitur pater filium. Quid sacra Clodia gentis, cur intereunt, quod in te est? quæ omnis notio Pontificum, cum adoptaret, esse debuit. Nisi forte ex te ita quæsitum est: Num perturbare Rempublicam seditionibus velles & ob eam causam adoptari, non ut filius esses, sed ut Tribunus plebis fieres, & funditus everteres civitatem. Respondisti credo, te ita velle, Pontificibus bona causa visa est, approbaverunt. Non ætas ejus, qui adoptabat, quæ sita est, ut Cn. Aufidio, M. Puppio, quorum uterque nostra memoria summa senectute, alter Orestem, alter Pisonem adoptavit. Quas adoptiones sicut alias innumerabiles, hereditates nominis, pecuniæ, sacrorum secutæ sunt. Et mox cap. 10. Nego istam adoptionem pontificio jure esse factam. Præmarium quod eæ vestræ sint ætates, ut is, qui te adoptavit, vel tibi loco filii per ætatem esse potuerit: deinde quod causa quæri solet adoptandi, ut & is adoptet, qui quod natura jam assequi non potest, a legitimo & pontificio jure quærat, & ita adoptet, ut ne quid de dignitate generum aut de sacrorum religione minuat. Illud imprimis, ne qua calumnia, ne qua fraus neque dolus adhibeatur: ut hæc simulata adoptio filii, quam maxime veritatem illam suscipiendorum liberorum imitata esse videatur. Gellius autem eodem cap. 19. Sed arrogationes non temere, nec inexplorate committuntur. Nam comitia arbitris etiam Pontificibus præbentur, quæ curiata appellantur. Ætas quoque ejus, qui arrogare vult, an liberis potius gignendis idonea sit, bonaque ejus qui arrogatur, ne insidiosè appetita sint, considerantur, jusque jurandum a Q. Mutio Pontifice Maximo conceptum dicitur, quod in arrogando juraretur. Sed arrogari, non potest, nisi jam vesti-*

vesticeps. Sic & Ulpianus L. 15. §. 2. & 3. l. 17. pr. de adopt. In arrogationibus cognitio versatur, num forte minor sexaginta annis sit, qui arrogat, quia magis liberorum creationi studeri debeat, nisi forte morbus aut valetudo in causa sit, aut alia justa causa arrogandi, veluti, si conjunctam personam velit adoptare. Item non debet quis plures adrogare, nisi ex justa causa, sed nec libertum alienum, nec majorem minor. Nec ei permittitur adrogare, qui tutelam vel curam alicujus administravit, si minor viginti quinque annis sit, qui adrogatur, ne forte eum ideo adroget, ne rationes reddat. Item inquirendum est, ne forte turpis causa adrogandi subsit.

§. V.

Arrogare poterant cives Romani, a) qui nec cœlibes b) nec sexagenariis minores essent, c) nec muti nec furdi, d) (Cœcitas non obstabat arrogationi) e) masculi non fœminæ. f)

Quinam arrogare possent.

a) Quia arrogatio erat modus constituendæ patriæ potestatis non quæ juris gentium est, sed quæ propria erat civibus Romanis. Quamvis de hoc requisito nullum videatur dubium. Cur soli Cives Romani?

b) Huc spectant ex loco Ciceronis ad §. præcedent. descripto verba & cum potuerit, sit expertus, & ex d. L. 15. §. 2. verba, quia magis Liberorum creationi studere debent. Et hoc est, quod dictum fuit §. 1. adoptionem inventam esse in solatium eorum qui liberos non habent. Cœlibes enim solatio æque indigni sunt, ac pigri homines laborare nolentes non sunt digni, qui elemosynas accipiant. Cur cœlibes non poterant?

c) d. l. 15. §. 2. Adde ex dicto loco Ciceronis verba: summa senectute. Igitur qui sexagenario minor esse non admittebatur, ad arrogationem, sive cœlebs sive uxorem habens, quia adhuc sperabatur soboles ex matrimonio, aut quia sibi imputare debebat, quod uxorem non duceret. Si sexagenario major quis esset, vel cœlebs hætenus vixerat, vel uxorem duxerat. Priori casu non mittebatur arrogatio, ob cœli-

De sexagenariis.

cœlibatum. Posteriori casu, si uxorem adhuc haberet si ea esset mortua, arrogatio subsistebat, non quasi viri sexagenariis majores non possint generare sobolem, sed quod raro id contingeret. Et sic intelligo Suetonium in Claudio c. 22. *Capiti Papie Popeæ legis a Tiberio Cesare, quasi sexagenarii generare non possent, edicto abrogavit.* Nam lege Papia Poppea, vel, ut alibi nominatur, lege Julia de maritandis ordinibus cautum erat: *sexagenario masculino, quinquagenariæ feminae adoptionis contrahere jus ne esto.* vide Feltn. ad l. 15. §. 2. de adopt. vel ut alii recensent; *Ne mulier quinquaginta annis minor sexagenario nuberet, neque vir minor sexagenario quinquagenariam duceret.* Grotius ad Lactant. l. 1. c. 16. Torrentius ad Suetonii Claudium d. c. 23. Quia videlicet priori casu femina, ex alio juniore marito, posteriore vir ex juniore femina liberos facile suscipere possit. Anton Augustinus sub L. Julia de marit. ordin. p. m. 77. Huc spectat etiam, dum Lactantius d. c. 6 sub Senecæ persona ait; *Quid ergo est, quare apud Poetas salacissimus Jupiter desierit liberos tollere. Utrum sexagenarius factus est, & illi lex Papia fibulam imposuit.*

De mutis &
surdis.

d) Quia muti & surdi non habebant jura comitiorum, nec poterant solennia verba formularum audire aut eloqui, Conf. Dn. Præf. dissert. de sensu leg. decemvir. testament. c. 15. §. 40. seq.

De cœcis.

e) l. 9. de adopt. Quia in cœco cessabat utraque ratio præcedens. Adde dict. diss. d. §. 15. & 50.

De fœminis.

f) Fœminæ non arrogabant, partim, quia non habebant liberos in potestate §. 10. b. partim quia non habebant jura comitiorum.

§. VI.

Quinam ar-
rogari pos-
sent.

Et paritate rationis a) non poterant arrogari, qui non habebant jura comitiorum, ut peregrini, muti surdi, fœminæ, pupilli. b) De libertis & servis controversia ex eodem fonte erit decidenda. c)

a) Ut

a) Ut in *d. diff.* ostensum fuit, requisita testamentorum Romanorum omnium optime ex natura comitiorum Romanorum posse deduci, neque adeo semper absque iudicio describendas esse rationes a JCtis sub Imperatoribus viventibus propositas; ita quoque obtinet in doctrina arrogationis. Qui non comparere poterant in comitiis, nec arrogabant, nec arrogabantur. Ratione arrogantium habuimus præterea unicum notabile in personis jus comparendi habentibus, qui erant sexagenariis minores. Respectu arrogandorum adnotabimus etiam rationes alias speciales.

Primario ad jura comitiorum hic respiciendum.

b) Gellius *d. c. 19.* *Neque pupillus autem neque mulier, quæ in parentis potestate non est, arrogari possunt, & cum fœminis nulla comitiorum communio est, (adde nec cum pupillis) & tutoribus in pupillis tantum esse auctoritatem potestatemque, fas non est, ut caput liberum, fidei suæ commissum alienæ ditioni subjiciant.* De fœminis etiam illud adde; quia pontificum officium erat, etiam inquirere, ne forte turpis causa subesset. *l. 17. d. adopt.* Imo fœminæ in legis actionibus ne quidem testimonium perhibebant, unde nec mulier testis esse poterat in testamento. Faber *semestr. l. 3. p. 206.* Erat etiam in pupillorum arrogatione timenda turpis causa. Huc pertinet etiam quod ex Gellio adductum jam fuit, *ad §. 4. lit. b. Arrogari non potest, nisi jam vesticeps.* Vesticeps dicitur, cujus partes pilo vestitæ, cui opponitur impubes, qui etiam vocatur investis. Vide lexicon Fabri voce vestis. *Philipp. Caroli add. l. 5. Gellii c. 19 anim. 1.* Accedit, quod pupillus non possit arrogari nisi tutoris auctoritate. At in arrogatione ipse arrogandus autor debebat esse arrogationis, per ea quæ jam *ad §. 5. lit. b.* sunt notata. Item quod tutoris auctoritas non sufficeret ad arrogationem *arg. l. 8. ff. de adopt.* quæ assertio non solum fundatur in ratione modo dicta, sed &, ne forte tutor auctoritatem suam interponeret, ea intentione, ne cogeretur rationes reddere tutelæ gestæ *arg. l. 17. pr. eod.*

In specie de fœminis & pupillis.

c) Communiter quidem exscribitur a Doctoribus locus Gellii de liberis, sed non explicatur. Ita etiam Gellius

De libertis.

pergit: Libertinos ab ingenuis adoptari quidem jure posse Massurius Sabinus scripsit, sed id neque permitti dicit, neque permittendum esse unquam putat, ut homines libertini ordinis per adoptionem in jura ingenuorum invadant; alioquin, si juris ista antiquitas servetur, etiam servus a domino per prætorem dari in adoptionem potest, idque ait pluresque juris veteris autores posse fieri scripsisse. Dionysius Gothofredus ad l. 3. C. de adopt. lit. y. diserte dicit: Libertus arrogari non potest, atque non solum ad hunc locum Gellii, sed & ad l. 5. C. eod. tit. provocat, ubi Diocletianus. In adoptionem patre, in cujus est potestate, filium dante, matris Patronus adoptore non prohibetur. Nam sui iuris arrogatio fœminæ nisi ex nostro rescripto nunquam procedit. Videtur etiam huc spectare l. 3. C. eod. Cum eum, quem arrogaveris, libertum tuum esse profitearis, nec ullam idoneam causam precibus addideris, i. e. quod liberos non habeas: intelligis juris auctoritatem desiderio tuo refragari. Contra in l. 15. §. 3. ff. h. t. dum saltem alienus libertus dicitur arrogari non posse, videtur permessa fuisse liberti proprii arrogatio, & ratio prohibitionis in eo sita fuisse, ne fraus fiat Patrono. Idem tamen Ulpianus L. 27. ff. de statu homin. Eum qui se libertinum esse fatetur, nec adoptando patronus ingenuum facere potuit. Aliter plane Paulus l. 49. de bon. Libert. Liberto per obreptionem arrogato, jus suum patronus non amittit. Denique Marcellus omnium distinctissime Lib. 32. de R. N. Sciendum est, libertinum, qui se ingenuo dedit adrogandum, quamvis in ejusdem familia ingenui jura sit consecutus, ut libertinum tamen a Senatoriis nuptiis repellendum esse. Quid ergo dicemus? Repetitis aut præsuppositis iis quæ in dissert. de divisione in ingenuos & libertinos, de differentia inter ingenuos & libertinos dicta sunt; & quod ante statum monarchicum differentia inter varia jura ingenuorum & libertorum fuerit incognita, dicendum; in statu Reipublicæ liberæ nec prohibitum fuisse lege publica, ne quis libertus arrogaretur, neque etiam moribus liberos fuisse exclusos, ne arrogarentur h. e. non potuisse allegari casum; quo ingenuus voluerit arrogare li-

re libertum, & pontifices id noluerint permittere. Utrum vero etiam casus obtinuerint, aut frequentes fuerint, libertorum ab ingenuis adoptatorum, valde dubitandum esse. Textus omnes in antecedentibus adductos pertinere ad tempora Imperatorum. Massurii Sabini sententiam a Gellio recensitam nec fuisse a JCtis diversæ sectæ acceptam, nec ulla firma ratione niti, nec argumentum Sabini ab inconvenientia adoptionis servorum ad non permittendam arrogationem aut adoptionem libertinorum ullo modo concludere. In textibus Juris Justiniani adductis *l. 8. C. de adopt.* non probari quod vult Gothofredus, libertum arrogari non posse, sed fœminam absque rescripto imperatoris non posse arrogari. In *l. 3. C. eod.* rationem denegatæ arrogationis non in eo esse quærendam, quod quis libertum suum arrogare voluisset, sed quod addiderit in libello supplici causam justam arrogationis. Legem *27. de statu hom.* intelligendam & explicandam esse ex *d. l. 23. de R. N.* quod scil. ipsa arrogatio valeat, sed arrogatus non accipiat jura ingenuitatis in omnibus, & sic forte etiam intelligendum esse Massurium Sabinum apud Gellium. Denique *l. 49. de adopt.* loqui de arrogatione liberti alieni. Quod servos attinet, uti illi non habebant jura comitiorum, & arrogatio saltem erat liberorum hominum, & civium Romanorum, nullum est dubium, quin servi arrogari non potuerint. Neque loquuntur etiam JCti, quorum meminit Gellius, de arrogatione servorum, sed de adoptione stricte dicta, de servo per Prætorem in adoptionem dato. Neque sic tamen ulla ratio concipi potest, qua moveri potuerint isti JCti, ut putarent ejusmodi adoptionem cum effectu fieri potuisse. Et quamvis Huberus in *disp. juris fundamentalibus disp. 15. § 23.* putaverit, inter JCtos veteres, quorum mentionem faciat Gellius, forte etiam fuisse Catonem, aut eos intelligendos esse ad mentem Catonis, cujus meminit Justinianus *§. 12. f.* hæc tamen ipsa verba Justiniani aliud docent. *Apud Catonem, inquit, bene scriptum refert antiquitas, servos, si a domino adoptati sunt, ex hoc ipso posse liberari.* Cato lo-

Et servis

quitur de domino adoptante servum proprium, Jcti Gelliani de domino servum suum in adoptionem alii dante, Cato putat, adoptionem non valere ut adoptionem, sed saltem ut manumissionem, Jcti Gelliani putabant, servum dari posse in adoptionem. Ergo relinquamus eos suæ sapientiæ.

§. VII.

Non arrogandus major a minore.

Cœterum intentio arrogantium requirebat ex parte arrogantis & arrogati, ut minor natu majorem non adoptaret. Arrogatio enim naturam imitabatur, & pro monstro erat, ut major sit filius quam pater. *a)* Unde palpabilis erat fraus in adoptione Clodii, merito propterea exagitata a Cicerone. *b)*

a) §. 4. Inst. b. l. 15 inf. de Adopt.

Fraudulenta adoptio Clodii.

b) Loca quædam Ciceronis jam dedimus supra §. 4. *lit. b.* Scilicet Clodius ob expellendum ex urbe Ciceronem, plebeo homini atque etiam natu minori in adoptionem se dederat, Suet. *c. 2. Tiberii*, ut Tribunus plebis crearetur, eoque fine obtento, id efficiebat, ut Cicero spontaneum exilium eligeret. Totum negotium fusius narrat Dio Cassius *l. 38.* Ad præsentem observationem spectant reliqua apud Ciceronem, *cap. 13.* *Tu neque Fonteius es, qui esse debebas, (i. e. non assum. ferat Clodius nomen Fonteii) neque patris heres, (cum Fonteius eum statim emancipasset,) neque amissis sacris paternis in hæc adoptiva venisti. Ita perturbatis sacris, contaminatis gentibus, & quam deseruisti & quam polluisti, jure Quiritium legitimo tutelarum & hereditatum relicto factus es ejus filius contra naturam, cujus per ætatem pater esse potuisti. Et mox c. 14. Quæ major calumnia est, quam venire imberbem adolescentulum, bene valentem ac maritum: dicere, filium Senatorem populi Romani velle adoptare. Id autem scire & videre omnes, non ut ille filius instituatur, sed ut e patriciis exeat, & tribunus plebis fieri possit, idcirco adoptari? Neque id obscu-*

obscure. Nam adoptatum emancipari statim, ne sit ejus filius, qui adoptavit.

§. VIII.

Memoratur & alia fraus sub temporibus liberæ Reipubl. non infrequens, cujus meminit, quamvis paululum obscurioribus verbis Gellius, *a)* ut adeo non mirandum sit, cur sub Imperatoribus ejusmodi fraudibus obicem ponere peculiari SCto tentaverint Romani, cujus negotii historiam refert Tacitus, quamvis & ipse non satis perspicue rem explicet. *b)*

*Alia Arro-
gationes
fraudulentæ
ex Gellio &
Tacito.*

a) Ita Gellius d. L. 5. 19. *Animadvertimus in oratione P. Scipionis, quam Censor habuit ad populum, de moribus, inter ea, quæ reprehendebat, quod contra majorum instituta fierent, id etiam culpavisse, quod filius adoptivus patri adoptanti inter præmia patrum prodesset. Verba ex ea oratione hæc sunt: In alia „tribu patrem, in alia filium suffragium ferre; filium adopti-
vum tam prodesse, quam si ex se natum habeat. Absentes „cenferi jubere, ut ad censum nemini necesse sit venire. Non ausus est Philipus Caroli in animadversionibus ad Gellium istum locum exponere. Video equidem JCtum celeberrimum & antiquitatum Romanarum gnarissimum Franciscum Balduinum in Comment. ad Inst. de Adopt. p. m. 90. eum locum Gellii intellexisse, quasi respiciat ad ea, quæ Ulpianus in l. 2. §. adoptivi de excus. munerum notavit: Adoptivi filii in nume-
rum non proficiunt eorum liberorum, qui excusare parentes solent. Sed valde vereor, ut de hoc abusu intelligi queant verba Scipionis, quasi taxare voluerit patres, qui se propter liberos adoptivos excusare voluerint a muneribus; taxat potius suffragia in diversis tribubus, taxat censuram absenti-
um. Ergo mens Scipionis ex aliis circumstantiis antiquitatum Romanorum erit indaganda, qui labor nunc ab instituto nostro alienus est. Neque Lipsius satisfacit in Notis ad Tacit. Annal. 15. cap. 19. Quanquam cenfeo, Scipionem non aliud*

*Obscuritas
loci Gelliani.*

intellexisse, quam notionem censoriam, & cum ii inquirerent, qui uxores, quique liberos haberent, malo quodam more eos, qui adoptassent, non habuisse pro improlibus. Ita quidem est, sed propterea tamen non intelliguntur ea, quæ Scipio de diversitate suffragiorum, & censura absentium addit, nisi dicere velis, Scipionem in istis verbis a Gellio adductis recensuisse tres casus morum corruptorum inter se diversos, quorum medius tantum pertinuerit ad intentionem Gellii, & quod adeo hic solus loquatur de abusu adoptionum. Hoc præsupposito, longe quidem verosimilior est explicatio Lipsii, quam Balduini, sed tamen & hæc Lipsii explicatio ulteriorem declarationem desiderat.

Obscuritas
Taciti.

c) Quod tamen Tacito non imputo, qui loquebatur de moribus suo tempore non ita parum cognitis, ut hodie intuitu nostrorum temporum. Imputo interpretibus Taciti, qui in notis variorum hic magis muti sunt quam pisces, aut iterum hunc locum Taciti confundunt cum casu a Gellio adducto, aut cum Ulpiani d. l. 2. de vacat. munerum. *Percrebuerat inquit Tacitus Libr. 15. Annal. cap. 19. ea tempestate* (sub imperio videlicet Neronis) *pravissimus mos, cum propinquis comitiis aut sorte provinciarum plerique orbi fictis adoptionibus adsciscerent filios, Præturasque & provincias inter patres sortiti, statim emitterent manu, quos adoptaverant. Qui* (Patres) *magna cum invidia senatum adeunt, jus naturæ, labores, educandi adversus fraudem, & artes & brevitatem adoptionis enumerant. Satis pretii esse orbis, quod multa securitate, nullis oneribus gratiam, honores, cuncta propria & obvia haberent. Sibi promissa legum diu expectata, in ludibrium verti, quando quis sine sollicitudine parens, sine luctu orbis longa patrum vota repente adequaret. Factum ex eo Scitum ne simulata adoptio in ulla parte muneris juvaret, ac ne usurpandis quidem hereditatibus prodesset.* Id quidem ex eo loco constat, non taxari hic (1) adoptionem ab orbis factum, (2) nec adoptionis usum ad acquirendas dignitates, ad quarum sortitionem soli patres, qui liberos haberent, admittebantur, sed so-
lam

Iam (3) fictionem adoptionis, & quod præ se ferrent patres orbi, quod in solatium orbitatis filios adoptarent, & tamen post adeptas dignitates statim filios arrogatos dimittebant ex potestate. Sed restant tamen alia multa ad pleniorum horum intellectum facientia a Commentatoribus omissa. Id vero certum est, ad hunc locum explicandum nec facere quid locum Gellii & Scipionis, ut qui taxant, quod filii adoptivi fuerint æquiparati naturalibus, nec locum Ulpiani, qui agit de abusu liberorum adoptivorum ad excusationem a muneribus.

§. IX.

Satis de arrogationis initiis & progressu sub tempore Reipubl. liberæ. Adoptio in specie sic dicta, quo tempore inceperit, certo non constat. a) Id certum est ejus exemplum circa finem seculi sexti ab urbe condita occurrere. b)

*Adoptionis
in specie
origo.*

a) Conf. jam supra notata ad §. 2. lit. b. Non prohibitum quidem unquam fuit, ne patres liberos suos aliis in adoptionem darent, aut alii eos adoptarent, sed non deprehendere potui multa ejusmodi adoptionis exempla in Republ. libera, etsi diligenter inquisiverim, siue quod causæ, quæ moverent adoptantes, non deprehenderentur in liberis adoptandis sub potestate parentum existentibus, siue, etiam si forte deprehenderentur, non deessent tamen homines sui juris ad arrogationem prompti, in quibus illæ etiam deprehenderentur, siue denique quod patres, qui in potestate haberent primis temporibus ex variis rationibus nollent, filios suos aliis in adoptionem dare. Nolo illud urgere, quod adoptio in specie sic dicta fieret, secundum Ulpianum §. 1. lit. a. adductum, per Prætorem vel Præsidentem Provinciæ, Præsides autem demum sub imperatoribus fuere cogniti, Prætores in Republ. quidem libera, sed demum circa finem seculi quarti ab Urbe condita primum auditi. (Vid. Alexandrum ab Alex-

*Originis ejus
incertitudo &
rarior usus in
Rep. libera.*

xandro

xandro *dierum genial. Lib. 2. cap. 15.*) Nam video in *l. 3. ff. de adopt.* quæ a Paulo desumpta est, fieri etiam mentionem Consulibus, coram quo adoptio fieri potuerit. Id tamen valde movet, quod haud dubie demum post adoptionis in specie sic dictæ usum arrogationis etiam vocabulum videatur esse inventum antea arrogatio, cum sola adhuc in usu esset, adoptio vocaretur. At vero Cicero in illo prolixo loco, ubi de arrogatione Clodii agit, semper adhuc adoptionis vocabulo utitur. Commentatores Institutionum de origine adoptionis hujus, quod sciam non agunt, & fere ab illis profertur exemplum non antiquius temporibus Augusti, de quo ita Suetonius in *Augusto c. 64. Cajum & Lucium adoptavit domi per assem & libram emptos a patre Agrippa*, qui ut idem Suetonius ibidem memorat, erant ejus nepotes ex Julia filia & Agrippa.

Jam tamen
seculo sexto
ab U. C. fini-
ente usu re-
cepta.

b) Neque tamen putandum est, adoptionem in specie sic dictam plane non obtinuisse in Republ. libera. Sane Imperator in §. 12. *h. t.* Catonis meminit, qui (quemcunque etiam ex Catonibus intelligat) haud dubie ante libertatem Reipubl. a Julio Cæsare ereptam vixit, quod is mentionem faciat, fervorum a Dominis adoptatorum, quod de arrogatione intelligi nequit. Si vero tempore Catonis adoptio fervorum in usu fuit, non improbabile est, adoptionem liberorum hominum in potestate patria constitutorum, jam fuisse etiam usurpatam. Elegans exemplum adoptionis hujus suppeditat Valerius Maximus *Lib. 7. c. 7. ex 2. M. Annejus, M. Carseolani splendidissimi equitis Romani filius a Sufenate avunculo suo adoptatus, testamentum naturalis patris, quo præteritus erat, apud centumviros rescidit, cum in eo Tullianus Pompeji Magni familiaris, ipso quidem Pompejo signatore, hæres scriptus esset. Itaque plus illi in judicio cum excellentissimi viri gratia, quam cum parentis cineribus negotii fuit. Cæterum quamvis utraque hæc adversus eum nitebantur, tamen paterna bona obtinuit. Nam L. quidem Sextilius & P. Popilius, quos M. Annejus sanguine sibi conjunctos eadem ex parte, qua Tullianum hæredes fecerat, sacramento cum adolescentulo contendere ausi non*

non sunt, tametsi præcipuis eo tempore Magni viribus ad defendendas tabulas Testamenti invitari poterant. Et aliquantulum adjuvabat heredes, quod M. Annejus in Sufenatis familiam ac sacra transferit; sed arctissimum inter homines procreationis vinculum, patris simul voluntatem, & principis viri auctoritatem superavit. Conf. Petr. Ærod. *Ker. jud. l. 3 tit. 14. c. 1.* Quemadmodum autem hoc exemplum pertinet ad tempora Pompeji Magni; ita illud alterum, quod Dio Cassius refert, *Libr. 39. p. m. 98.* circa idem prope tempus, vel paulo ante contigit. Ita vero Dio Cassius interprete Leunclavio. *Lex quædam, inquit, aperte prohibebat ne duo quidam ex una gente idem sacerdotium haberent.* Spinther autem Consul filium suum Cornelium Spintherem inter pontifices referre cupiens, quum in eum ordinem jam ante Faustum, Syllæ Filium, qui ex gente itidem Cornelia erat, adscriptum videret, suum filium in Manlii Torquati genus adoptatum dedit, eaque modo legis verba observata, ipsa autem res dissoluta est. Confer iterum Ærodium *Lib. 2. T. 6. c. 1.* qui tamen confundit hunc casum cum casu Taciti adducto in *not. b. ad §. præced.* ex quo adversus Dionem Cassium (quem tamen non nominat) defendere vult, adoptionem hanc non fuisse fraudulentam, quia permanserit Cornelius in familia Torquati, imo confundit adoptionem fraudulentam cum simulata. De illa loquitur Dio, de hac Tacitus. Seculo integro & ultra ante tempora Ciceronis & Pompeji florere duo Poetæ, Plautus & Terentius, quorum prior in *Pænulo*, ut ex prologo constat, adducit exemplum adoptionis, qua quis filium alienum furto ablatum ac pro servo sibi venditum, pro filio adoptaverat; Posterior in *Adelphis* sistit filium a patre fratri suo in adoptionem datum. Sed ut alia taceam, & Plautus & Terentius ibi sistunt non mores Romanorum, sed Græcorum (conf. Terent. *Prolog. ad Adelph.*) apud quos & arrogationes & adoptiones, erant in usu. Vid. Jacobi Perizonii *dissert. de ducenda defuncti fratris uxore p. 82. 83.* Interim tamen ipse Cicero *Lib. 1. de finibus c. 7.* ubi de Manlii Torquati, qui Consul cum Cn. Octavio fuit, (anno urbis conditæ 588.

C

secun-

secundum Helvicum, adeoque circa ætatem Plauti & Terentii) severitate in filium differit, dicit, quod Manlius filium *id adoptionem D. Silano emancipaverit*: Etsi hanc circumstantiam taceant, qui eandem severitatem memorant Valerius Maximus *Lib. 5. cap. 8. exemp. 3.* & Livii epitomator *Lib. 54.* Et vel id sufficere potest. Ciceronem credidisse, adoptionem liberorum alienorum jam illo tempore apud Romanos in usu fuisse.

§. X.

*Adoptionis
definitio.*

Est vero Adoptio actus legitimus, *a)* quo quis coram Magistratu *b)* personam alieni juris, consentiente patre *c)* in locum filii assumit.

Est actus Legitimus.

a) Gellius *d. l.* Adoptantur autem, quum a parente, in cuius potestate sunt, tertia mancipatione in jure ceduntur, atque ab eo qui adoptat, apud eum, apud quem Legis actio est, vindicantur. Unde per *æs & libram* adoptaverat Augustus, ut modo diximus, nec poterat adoptio fieri per procuratorem, *l. 2. §. 1. h. t.*

Fiebat coram Magistratu.

b) Initio quidem coram Prætorre vel Præsede. Vide supra Ulpianum *thes. 2. Lit. a.* tum coram quolibet Magistratu apud quem esset legis actio *l. 4. ff. h. t.*

Patre consentiente, unde duplex ab arrogatione differentia.

c) In arrogatione arrogandus autor fieri debebat, hic pater autor fit. Quia vero adoptio referebatur inter actus voluntariæ jurisdictionis, & simul continebat emancipationem filii, seu potius ex patria potestate dimissionem, ac fiebat etiam ritibus in emancipatione consuetis, de quibus agitur *ad Tit. seq.* adeoque valde intererat filii, ne invitatus in alienam familiam transferretur, requirebatur etiam in adoptione filii consensus. Hinc Celsus *libr. 5. scribit*: In adoptionibus eorum duntaxat qui suæ potestatis sunt, voluntas implo-ratur, sin autem a patre dantur in adoptionem, in his utriusque arbitrium spectandum est, vel consentiendo, vel non contradicendo. Scilicet consensus expressus in patre, tacitus, vel etiam præsum-

(1) Quod in adoptione sufficeret si filius non dissentiret.

sumtus in filio, ut in quo sufficebat, si non contradiceret, etiam si contradicere non posset. Nam ut Modestinus docet *l. 42. b. t.* *Etiā infantem id adoptionem dare possumus.* Nimirum præsumebatur pater optime consulturus esse liberis suis & satis bene prospecturus. *Quis enim talis affectus invenitur* inquit Justinianus *l. 7. pr. C. de Curat. Furios. ut vincat paternum?* Seneca *l. 1. de Clement. cap. 4.* *Ut scirent datam sibi potestatem patriam, quæ est temperatissima, liberis consulens, suæque post illos ponens.* Et hac vero ratione simul illud sequebatur, non opus esse in adoptione liberorum alienorum in potestate patria existentium, ut Magistratus inquireret in iustas ejusmodi adoptionis causas, cum præsumeretur, patrem, qui filium in adoptionem dederat, jam istas satis sufficienter examinasse, ut ulteriori disquisitione opus non foret *arg. l. 15. §. 2. b. t.*

(2) Quod in adoptione non requiratur causæ cognitio, ex qua adoptio fieret.

§. XI.

Ex hac autem differentia, quod adoptio non fieret in comitiis, & quod fere unice, aut certe primario ab arbitrio patris in adoptionem dantis causæ adoptionum dependerent, secutæ sunt pedetentim & aliæ id efficientes, ut adoptionis & arrogationis principia non optime inter se amplius cohærerent. Etenim & cœlibes & sexagenariis minores adoptare poterant, a) modo essent majores adoptatis, eosque plena pubertate b) præcederent. Pariter fœminæ, c) pupilli, d) credo etiam muti & surdi e) adoptari poterant.

Differentia
secundariæ
adoptionis
& arrogationis.

a) *Arg. d. l. 15. §. 2. Ulp. tit. 8. §. bi qui 5.* quia nimirum causæ iustæ adoptionis relinquebantur tantum non totæ arbitrio patris in adoptionem dantis, & quia adoptio erat actus voluntariæ jurisdictionis. Ita & Octavius Augustus, dum adoptaret Lucium & Cajum nepotes, credo fuit sexagenario minor. Cujus exemplum haud dubie etiam aliis occasionem dedit recedendi a veteri rigore in arrogationibus usi-

Poterant adoptare minores 60. annis, etiam cœlibes.

tato. Confer: Feltm. *ad d. l. 15. §. 2. n. 2. & 3.* Ubi tamen in eo errat, quod rationem hujus asserti ponat in eo, quod adoptio non tribuat patriam potestatem.

Plena tamen
pubertate ad-
optatis præce-
dentes.

Quid sit plena
pubertas.

b) Id est annos octodecim §. 4. *I. b. t.* & hanc plenam pubertatem vocat Justinianus. Cæterum dubium mihi oritur, an constituat plenam pubertatem annus decimus octavus inchoatus, an impletus? Communis sententia est, impletum annum requiri *art. d. §. 4. verbo præcedere.* Allegantur etiam eam in rem Jcti alii. Ita Paulus *libr. 3. sentent. tit. 4. §. 2.* Spadones eo tempore testamentum facere possunt, quo plerique pubescunt, id est, anno decimo octavo. Sed & Ulpianus in *l. Mela 14. ff. de Alim. leg.* Certe si usque ad pubertatem alimenta relinquantur, si quis exemplum alimentorum, quæ dudum pueris & puellis dabantur, velit sequi, sciat, Hadrianum constituisse, ut pueri usque ad decimum octavum, puellæque usque ad quartum decimum annum alantur, & hanc formam ab Hadriano datam observandam esse imperator noster rescripsit. Sed etsi pubertas generaliter non sic definiatur, tamen pietatis intuitu in sola specie alimentorum hoc tempus ætatis esse observandum, non est incivile. Sed quid est, quod Justinianus in §. ult. *Inst. qui & ex quibus caus.* plenam pubertatem diserte videatur posuisse in decimo septimo anno adimpleto, & decimo octavo anno inchoato? in verbis: *nisi decimum septimum &c.* Fateor, mentionem plenæ pubertatis ibi non facit, sed tamen quis crederet, a Romanis ad postulandum admissos fuisse, qui nondum plene puberes fuerint. Hac vero posteriori sententia admissa, non obstarant textus allegati in contrarium. Debet utique plena pubertate, debet octodecim annis præcedere adoptatum adoptans, quia inquit Imperator, adoptio imitatur naturam. At secundum naturam, & id quod plerumque fiebat, masculi ante plenam pubertatem, non solebant facile uxorem ducere, id est secundum *d. §. ult.* anno decimo octavo inchoato. Uxore ducta non statim primo mense nascuntur filii sed nono vel decimo, ergo cum filius nascitur, pater jam comple-

verat.

verat annum decimum octavum. Reliqui duo textus facilius conciliantur; Præterquam enim, quod responderi posset, & Paulum loqui in specie de spadonibus, & Ulpianum ipsum indicare verbis disertis, decisionem ibi positam in solis alimentis esse attendendam; uterque facit quidem mentionem anni *decimi octavi*, sed ita, ut nescias an intellexerit annum decimum octavum inchoatum an adimpletum. Quomodo vero sententia communi retenta responderi debeat *ad d. §. ult.* fateor me non videre, sed relinquo liberum hic cuilibet iudicium.

c) Gellius *d. c. 19. libr. 5. supra §. 6. lit. b.* Cajus in *Inst. tit. 7. l. 1. §. 7.* Nam & *fæminæ adoptari possunt, ut loco filiarum adoptivis parentibus habeantur; fæminæ adoptare non possunt, quia nec filios ex se natos in potestate habent.* Etsi etiam suspicio subesse posset, adoptantem alienam filiam id non facere ex honesta causa, tamen illa suspicio credebatur satis examinata esse a patre in adoptionem dante.

Fæminæ cur
adoptatæ.

d) Vide locum Ulpiani supra §. 2. *lit. b.* descriptum, etiam infans *l. 42.* hic iterum ob præsumtam curam patris in adoptionem dantis.

Cur pupilli?

e) Et cur non crederem, quia nihil video, quod adoptioni eorum obstat, quia ipsorum consensu non est opus, sed sufficit si non dissentiant liberi adoptati in adoptione. Cur vero ejusmodi adoptionum nusquam fiat mentio, ideo factum, quia nulli reperti fuere patres, qui alienos liberos mutos & surdos adoptare vellent. Unde dixi, quod possint, si quis velit, non quod adoptati fuerint.

An muti &
surdi.

§. XII.

Etsi vero mutata Reipublica forma in arrogationibus a) & adoptionibus b) veteres mores & requisita utriusque Augustus observaverit, cum tamen comitia sub Tiberio e campo ad patres transferri cœperint, c) cœperunt etiam principes non solum ipsi

Arrogatio
num jura
sub Impera-
toribus, mu-
tata.

arrogationum requisita antiqua non solícite observare, *d)* sed & privatorum arrogationes sensim rescripto suo adprobare *e)* & in his a requisitis antiquis arrogationis recedere *f)* quod vel illa ex natura antiqua comitiorum profluxerint, vel etiam in republica libera jam aliud observatum fuerit, in adoptione strícte dicta.

Augusti arrogatio

a) Ita Suetonius in *Augusto* cap. 65. *Tertium nepotem Agrippam simulque privignum Tiberium adoptavit in foro lege curiata.*

& adoptio.

b) Vide locum Suetonii jam supra *Thes. 9. lit. a.* in fine descriptum.

Comitiorum alteratio in statu monarchico.

c) Huc respexit Juvenalis *Satyra X. v. 76.* *Jam pridem ex quo suffragia nulli vendimus.* Id est, postquam a temporibus Tiberii non in Comitibus amplius eliguntur, ut crimini ambitus locus sit. Conf. Tacit. *Ann. l. 1 c. 15.*

Arrogationes Imperatorum Romanorum a requisitis antiquis recedentium.

d) Solent exempla etiam aliorum Imperatorum post Augustum referri, arrogationum ritus observantium, sed tamen si accurate inspicias, mox in his arrogationibus a requisitis pristinae arrogationis recessum fuit. Ita Claudius Neronem privignum coram Senatu oratione recitata adoptavit, undecennem vel duodecennem. Tacitus *l. 12. Annal. c. 25.* & ibi nota var. Sueton. *c. 7. Neronis.* Galba Pisonem adoptans luculenta oratione quidem id fecit, cujus initium: *si privatus lege curiata apud pontifices, ut moris est, adoptarem,* docet, illo adhuc tempore adoptiones privatorum factas fuisse, ritibus antiquis, sed ipsa tamen adoptio in ædibus, præsentibus paucis amicis facta, & tum consultatum, an pro rostris, an in senatu, an in castris adoptio nuncuparetur, ac placuit iri in castra. Tacitus *Hist. l. 1. c. 14. 15. 16. 17.* Similia notanda de Nervæ adoptione Trajani: Victor in *Nerva*, de Trajani adoptione Hadriani: Spartianus in *Hadriano* cap. 3. 4. de Hadriani adoptione Commodi & Antonini Pii, Spartianus *d. l. c. 24.* & in *Ælio Vero* cap. 3, Capitolinus in *Antonino Pio* cap. 4.

e) Vi-

e) Vide *l. 2. in fine C. b. t.* ubi Diocletianus & Maximinus. *Arrogatio ex indulgentia principis facta, perinde valeat, apud Prætores vel Præsides intimata, ac si per populum jure antiquo facta esset.* Sed jam sub Valeriano Ulpius Crinitus Aurelianus coram Principe arrogavit. Addit tamen Vopiscus in *Valeriano cap. 14.* Crinitum dixisse ad Imperatorem: *jube igitur, ut lege agatur; suque Aurelianus heres sacrorum, nominis, & honorum totiusque juris Ulpio Crinito jam Consulari viro, ipse adlutum te judice Consularis.* Et statim: *Acta sunt Crinito a Valeriano gratiæ, & adoptio, ut solebat, impleta: id est, coram Imperatore, non in Comitibus.* Imo Cælius *l. 21. b. t.* jam facit mentionem adoptionis per rescriptum principis & in *l. 2 ff. b. t.* Sed respondeo, justas causa suspicandi adesse, quod hi textus Gaji a sociis Triboniani sint interpolati. Oisellus ad *Inst. Gaji l. 1. p. 84.* Idem ergo dicendum foret ad textum Ulpiani in *l. 29. §. 3. de inoff. Test.* imprimis si quis hanc legem conferat cum Ulpiani *Tit. 8. §. ult.* Conf. *supr. §. 2. lit. a.*

Arrogationes
quando per
Rescriptum
fieri coeperint.

f) Marcellus *l. 33. b. t.* *Adoptio non jure facta a principe confirmari potest;* quod non de adoptione in specie, sed de adoptione in genere intelligendum esse, suadent hætenus notata. Vixit autem Marcellus sub Antonino Pio. Eberlin. ad *tit. de Orig. Jur. c. 49.* Ergo jam hoc tempore usus erat aliquis arrogationum per rescriptum principis.

Sine jure factæ jam sub
Antonino
confirmatæ
rescripto.

§. XII.

Ergo a) tandem formulæ solennes in arrogationibus desierunt, b) desuit etiam, necessitas præsentiae arrogandi, c) & quemadmodum literas arrogatoris admisit Imperator, ita quoque procurator in arrogatione per rescriptum potuit admitti, d) & in causæ cognitione non solum non adeo magna ratio habitata videtur causarum antiquarum, sed etiam multæ
limi-

Conclusiones
variæ exinde
ortæ.

limitationes admiffæ, in specie an quis fit cœlebs, aut sexagenario minor, *e)* imo & fœmina *f)* & pupilli, *g)* cœperunt arrogari, etfi haud dubie ab arrogatione activa fœminæ fuerint exclusæ, usque ad tempora Diocletiani, fœminæ cuidam ex singulari gratia quasi adoptionem concedentis, *b)* non intendentis credo, aut non prævidentis extensionem hujus privilegii, & juris singularis ad omnes fœminas *i)* & imo quod vix credibile esset, nisi de eo certissime constaret, ad eunuchos etiam. *k)*

Defensio generalis hujus paragraphi.

a) Miraberis forte, hunc paragraphum legens audaciam, & quomodo multa in hac thesi asserere ausus fuerim, de quibus nihil extet in legibus, aut cujus contrarium videatur extare. Sed desine mirari: Non loquitur sine legibus, qui conclusiones ex legibus necessario profluentes, etfi verbis legum non expressas, profert. Præscripsit etiam Justinianus in legibus suis normam, non sibi ipsi aut successoribus, sed JCtis responsa dantibus aut sententias ferentibus. Eo ipso quo princeps acquisivit potestatem, arrogationes non jure factas peculiari rescripto confirmandi, eo ipso etiam habuit potestatem, requisita antiqua arrogationis in rescriptis suis negligendi. Utrum vero ex regulis prudentiæ legislatoriæ id factum fuerit, hic non disquiro, quamvis mox dicenda ostensura sint, id non semper esse.

Formulæ arrogationum quando sublata.

b) Et adeo desit secundum antiquum & originalem significatum arrogatio esse actus legitimus, etfi non desierit talis esse ratione effectuum. conf. supra §. 3. lit. a. Fuerunt adhuc seculo tertio formulæ solennes in usu, ut docet exemplum Criniti. *thes. præc. lit. e.* Postquam vero Imperatores cœperunt adiri literis, causas arrogationum & consensum utriusque partis exponentibus, & principes rescriptis suis ejusmodi arrogationes approbarunt, eo facilius sua sponte hac occasione desierunt solennitates formularum

rum in arrogatione, quod etiam crederetur princeps supplere in aliis negotiis civilibus defectum solennitatum omnium. Adeoque credo, jam adhuc in tertio seculo forte incepisse in arrogatione non adhiberi solennes formulas interrogationum & responsionum olim usitatas. Postquam vero formulæ omnes auctoritate imperatoria fuerunt sublatae, nullum potest esse dubium, quin & formularum solennitas in arrogatione pariter & adoptione desierit esse necessaria. Illud saltem dubium est, quo autore formulæ omnes sint sublatae. Communiter interpretes id tribuunt Constantino M. decepti a Triboniano in *l. 1. C. de formulis sublatis*, sed ostendit Jacobus Gothofredus *ad Cod. Theod. lib. 2. Tit. 3. de omissa actionis impetratione l. unic. Tom. I. p. 95.* deum a Theodosio juniore, veteres illas in nuptiis, dotibus, donationibus & reliquis legis actionibus, actisve legitimis, receptas formulas antiquatas esse.

c) Fluit ex præcedentibus. Præsentia arrogandi olim Absens arrogari potuit. opus erat, partim, quod arrogatio fieret in comitiis, partim quod solennitas formularum id requirebat, unde nec stipulationes possunt fieri inter absentes, ut ex institutionibus notum est; Quid est tamen quod dicitur ab Ulpiano in *l. 21. ff. h. t. Neque absens neque dissentiens arrogari potest?* Nihil aliud quam quod alibi idem docet, scil. in *l. 25. § 1. eod. Neque adoptare neque arrogare quis absens, nec per alium ejusmodi, solennitatem peragere potest.* Vides rationem assertionis non ab Ulpiano in solennitate, qua sublata corrumpit ipsa assertio. Unde hi textus referendi sunt ad vestigia juris, Justiniani tempore jam antiquati, incaute in pandectas relati. Ut non opus sit ideo cum Feltmanno recurrere *ad auth. item sine C. de natur. liber.* quamvis idem *ad d. l. 23.* recte jam observaverit, jure noviore Justiniano doctrinam Ulpiani non amplius observari.

d) Ratio enim juris antiqui procuratorem non admit- Etiam per procuratorem. tentis iterum facta erat in solennitate formularum *vide supra §. 3.* Consentit nobiscum Feltm. *ad d. l. 25. §. 1. h. t.*

D

e) Affer-

Causæ cogni-
tio sub Impe-
ratoribus re-
mission.

Inspecie in-
tuitu coelibum
& sexagena-
riis minorum.

e) Assertio nostra probatur argumento legis 15. §. 2. & l. 17. b. t. ubi Ulpianus causas refert, quæ partim olim in comitiis, partim suo jam tempore a Consiliariis Principum, in arrogatione hominis sui juris considerabantur, antequam olim pontifices, tum consilarii imperatorum decernerent, arrogationem esse faciendam. Jam vero uti tempore liberæ Reipublicæ requisita arrogationis communia, quæ supra recensuimus, non semper ita rigide a pontificibus & populo attendebantur, ut non liceret ab iis subinde recedere, imo, uti exemplum adoptionis Clodii docet, pontifices tempore inclinantis Reipubl. officium suum fecisse negligentissime, quod Cicero etiam in locis supra §. 3. lit. b. §. 4. lit. b. c. §. 7. lit. b. descriptis false urget, (quibus adde verba ejusdem Ciceronis. cap. 14. *Cur ergo adoptatur? probate genus adoptionis. Jam omnium sacra intererint, quorum custodes vos esse debetis. Et paulo post: Dixi apud pontifices istam adoptionem nullo decreto hujus collegii esse probatam, quod si non fictione aliqua oratoria a Cicerone fuit additum, tamen pontifices negligentæ accusat, quod non contradixerint: contra omne pontificium jus factam pro nulla esse habendam.*) Ita facile con-
jicere licet, Imperatores non difficulter a consiliariis suis fuisse persuasos, ut sibi non minus licere arbitrarentur, quam pontificibus olim, imprimis cum ipsi essent simul Pontifices Maximi. Quod in specie coelibes & viros sexagenariis minores attinet, idem exemplum Clodii monstrat, Fontejum cum adoptaret Clodium, fuisse saltem viginti annos natum. vid. supra §. 4. lit. b. c. & Ulpianus in l. 15 §. 2. ipse fate-
tur, suo tempore intuitu virorum sexagenariis minorum & coelibum (vide supra §. 5 lit. b.) limitationes varias fuisse admissas, si forte morbus aut valetudo in causa sit, aut alia justa causa adrogandi, Veluti, si conjunctam sibi personam velit adrogare. Etenim non credo, causas has ab Ulpiano memoratas initio arrogationis in statu liberæ Reipublicæ, fuisse admissas, aut certe non sine magnis difficultatibus per rationes d. §. 5. lit. b. adductas.

f) Ga-

f) Gajus l. 21. ff. b. t. *Fœminæ ex rescripto principis arrogari possunt.* Cui mutationi juris haud dubie occasionem dedit, quod jam eo tempore fœminæ in patris potestate existentes, adoptari possent, per notata ad thes. præc. lit. c. Ergo inconveniens videbatur, ut minor potestas imperatori indulgeretur, quam qua polleret pater familias privatus.

Fœminæ cœperunt arrogari.

g) Antoninum Pium esse autorem hujus mutationis, solus, quod sciam, ex antiquis observavit Ulpianus in loco supra § 2. lit. a. descripto. Utrum vero idem Antoninus sit autor limitationum, quibus arrogatio pupillorum circumscripta est, utrum limitationes illæ ex interpretatione JCtorum, qui post Antoninum vixerunt, ortæ fuerint docebimus infra § 18. vide interim Marcellum sub Antonino Pio florentem l. 20. b. t. Idem Marcellus dum & pupillæ mentionem facit, ibidem, simul docet fœminas jam tempore Antonini adrogari cœpisse.

Etiam Pupillæ & Pupillæ sub Antonino Pio.

h) Deprehendo equidem quod Paulus Voetius in *Comment. ad tit. Inst. de Adopt. §. 10. p. 133.* hæc notet. *Quin imo Liviæ Drusi matri solatii ergo ob filium Drusum ereptum hoc jus est tributum.* Quod si verum esset, non demum Diocletiani tempore cœpissent fœminæ adoptare. Sed contextus ostendit, & allegatus a Voetio Dio Cassius l. 55. per hoc jus eum non intellexisse jus adoptandi, sed jus trium liberorum. Igitur origo hujus mutationis debetur Diocletiano, qui ita ad Syram rescripsit: l. 5. C. b. t. *Mulierem quidem quæ nec suos filios habet in potestate, arrogare non posse certum. Verum quoniam in solatium amissorum tuorum filiorum privignum tuum cupis vicem legitimæ sobolis obtinere, annuimus votis tuis, secundum ea, quæ annotavimus; & eum perinde, atque ex te progenitum, ac vicem naturalis legitimique filii habere permittimus.* Vides igitur (1) Diocletianum hic non dedisse potestatem fœminis in universum qui liberos amiserunt, ut haberent potestatem alios adoptandi, sed id concessisse tanquam privilegium soli Syræ. (2) Neque immutasse hac parte doctrinam de arrogatione vel adoptione proprie dicta, qua-

Primus Diocletianus fœminæ cuidam privilegium quasi adoptandi dedit.

tenus utraque inventa erat, ut modus esset constituendæ patriæ potestatis, sed potius concessisse Syræ, ut privignus intuitu successionis haberetur instar filii naturalis & legitimi, adeoque Diocletianum hunc actum, ut plane singularem ne quidem vocasse adoptionem vel arrogationem. Ergo accurate loquendo Diocletianus non concessit Syræ jus arrogandi vel adoptandi, sed quasi adoptandi.

Hujus privilegii inconveniens extensio sub Justiniano

Et adhuc magis irrationalis ad virgines sub Leone Philosopho.

i) Primus equidem Justinianus in *Inst. b. t. §. 10.* parum accurate hunc actum adoptionem vocavit, & tanquam exceptionem regulæ, quod foeminæ nec adoptare nec arrogare possint, ibi posuit, si foeminæ liberos habuerint & amiserint; cum tamen exceptio debeat continere casum sub regula comprehensum, qualis non est adoptio ista spuria vel quasi adoptio; ideo quia non transfert patriam potestatem. Verum semel admissio hoc errore, cum subsequenti tempore eruditio pedantica omni judicio carens, quotidie cresceret, non adeo mirandum, quod tempore Leonis Philosophi inventi fuerint consiliarii, persuadentes Leoni, ut non solum omnibus foeminis nuptis, siue liberos habuerint, siue non, sed & virginibus concefferit potestatem adoptandi, vel quod ipsa forte philosophia Leonis, a qua Philosophi cognomen accepit, pro statu illorum temporum, id ipsimet soli sola persuaserit. (Confer Autores a Dn. Præsidente in *Dissert. de Concubinato §. 17. lit. c. in fine citatos.*) Ostendent tamen excerptæ ex Novella Leonis 27. rationes, quanto supercilio illa philosophia rem stultam ut sapientem insinuaré voluerit animis subditorum, & quanto fastu impugnaverit mores antiquos Romanos. (1) Utilius est humano generi, si beneficia concedantur omnibus. (2) Si mores antiqui adoptionem invenerunt in solatium eorum, qui liberos amiserant, cur non etiam solatium hoc præstiterunt omnibus, qui liberos non habent. (3) Nulla ratio afferri potest, cur beneficium, quod prioribus fuit præstitum posterioribus sit derogandum. (4) In primis cum præcipua liberorum utilitas sit, ut parentes in senio sustentent, (5) Etiam in

in honorem & decus virginitatis conservandum hoc beneficium virginibus est concedendum. *Siquidem, inquit, qui conjugali consuetudini virginitatem anteponunt, interimque liberorum desiderio punguntur, cum id extra matrimonii consuetudinem consequi se posse videbunt, virginitatis honestatem negligere non sustinebunt.* (6) Falsum est, foeminis ideo non licere adoptare, quod ipsis permissum non sit liberos in potestate habere. (7) Nam alias nec foeminis, qui liberos amiserunt, concedi potuisset adoptio. (8) Valet saltem assertio de cessante potestate foeminarum in liberos, in liberis, qui sub potestate earum esse nolunt, non in liberis volentibus ipsis obedire & famulitium præstare &c. Vides quot lineæ, tot ineptiæ tot indicia ignorantiae juris Romani & antiquitatum eo pertinentium. Præcipue autem ratio quinta docet, clericum quendam esse hujus novellæ autorem. Et ratio septima monet, quod error ille Justiniani, quem modo notavimus, occasionem dederit Leoni adhuc longius aberrandi.

k) Scilicet autor hujus extensionis est idem Leo Philosophus. Nimirum dato uno absurdo sequuntur plura. Concessit autem initio Eunuchis in specie beneficium adoptandi, *Nov. 26.* tum *Nov. 27.* omnibus Eunuchis, foeminis, virginibus. Rationes utrobique sunt pene eadem aut æque insufficientes, ac eæ, quas modo de virginibus retulimus. Dictum fuit supra §. 7. adoptionem imitari naturam, & ex hoc principio Eunuchi, quia generare non poterant, non poterant etiam adoptare §. 10. *h.* At Spadones, item thlibiæ & thlasiæ, qui quidem difficulter generabant, at generabant tamen, & quibus adeo etiam nuptiæ permittebantur, poterant adoptare & arrogare. Ulpianus *tit. 8. §. si quis*, Justinianus *d. §. 10. l. Spadonum* 128. *de V. S. ibique* Wissenb. *l. 39. §. 1. de Jur. dot.* Oiselius ad Cajum p. 87. Paul. Voet. *ad §. 10. h. t.* Adversus hæc Leo sic philosophatur *d. Nov. 26. & 27.* (1) Par erat misereri etiam eunuchorum, tanquam injuria affectorum. (2) Regula qui natura non sunt capaces ad generandum,

Ad Eunuchos.

illi nec adoptare possunt, non potest, objici Eunuchis, quia natura non sunt facti inidonei, sed injuria hominum. (3) Eunuchi magis indigent beneficio adoptionis, quam alii, vel ideo, quia plane generare non possunt. (4) Inhumanum adeo esset, afflicto aliam addere afflictionem. (5) Si muti possunt manibus vel scriptura supplere defectum sermonis, cur non liceret Eunuchis supplere defectum genitalium adoptione &c. Scilicet sunt & hæ rationes insigniter Clericales, sub specie pietatis magnas ineptias continentes, cujusmodi rationibus fere omnes Novellæ Leonis repletæ sunt. Atque hæc omnia profluxerunt, ex male intellecta mente Diocletiani, & confusione veræ adoptionis & quasi adoptionis. Talia recensendo refutantur. Neque enim credo hodie quemquam ex lectoribus tam stupidum fore, ut sub ratiunculis illis Leonis vel micam prudentiæ legislatoriæ inveniri posse arbitraturus sit.

§. XIV.

*An plures
arrogari po-
tuerint.*

Porro cum arrogatio inventa esset in solatium eorum, qui liberos non habent, & nusquam legatur exemplum in republ. libera, *a)* quod plures simul arrogati fuerint, exinde facile patet, quod initio in arrogatione non fuerit permissum arrogare ei, qui jam filium sive ex justis nuptiis natum, sive arrogatum habuerit, quod & ipsum tamen postea mutatum est, partim ob differentiam adoptionis ab arrogatione, partim ob potestatem imperatoriam supplendi defectus, in arrogatione commissos. *b)*

*Exempla an-
tiqua adoptio-
nis plurium.*

*Qua occasio-
ne adoptio &
arrogatio*

a) Primus ut videtur Augustus duos simul partim adoptavit, partim arrogavit. Verba Suetonii attuli supra, de adoptione §. 9. lit. a. in fine de arrogatione §. 12. lit. a.

b) Ulpianus l. 25. §. 3. de adopt. Non debet quis plures arrogare, nisi ex justa causa. Idem l. 17. §. eod. Præterea, videndum, annon debeat permitti ei, qui vel unum habet vel plures liberos,

heros, arrogare alios. Deduxi hanc mutationem, partim ex inde, quod supra §. 10. *lit. b.* dixerim, in arrogatione causa cognitionem majori cum cura fuisse adhibitam, in adoptione eam cessasse, ob præsumtam curam patris in adoptionem dantis. Igitur cum incoepissent parentes, liberos suos dare in adoptionem iis, qui jam liberos haberent, aut ex propriis liberis una plures simul uni eidemque in adoptionem darent, idem postea & in arrogatione videtur fuisse admissum. Quod si hæc ratio maxime non sufficeret, sufficit tamen, quod omnes defectus arrogationis a principe potuerint suppleri per dicta §. 12. *lit. f.*

plurium, aut si quis filium jam habuerit, permilla sit.

§. XV.

Quod si vero princeps potuit omnes arrogationes sine jure factas per rescriptum confirmare, haud dubie multo magis potuit confirmare adoptiones stricte dictas sine jure factas, etsi nulla lege id sit expressum.

Potuit etiam princeps adoptiones injustas confirmare.

Qui enim potest majus, potest etiam minus, sed major potestas est mutare mores, totius populi; minor mutare iura magistratuum. Ita v. g. dixi §. 11. *lit. b.* in adoptione non fuisse consideratum, utrum adoptans præcise sexagenario minor esset, si modo adoptato octodecim annis esset major. Pone jam, coram Magistratu adoptatum esse hominem viginti quatuor annorum, ab adoptante quadragenario. Erat vitiosa adoptio. Pone, coram Magistratu patrem filiam suam foeminæ, sexagenariæ etiam, in adoptionem dedisse. Erat vitiosa adoptio, quia coram Magistratu foeminæ non adoptare poterant. Sed quis negaret, principem has adoptiones sine jure factas rescripto suo confirmare potuisse?

Ratio thesios & exempla.

§. XVI.

Ergo ne nullius amplius usus erant, intuitu Juris Romani doctrinæ de requisitis adoptionum & de differentiis arrogationis & adoptionis? Erunt utique, sed non

Cui usui ergo doctrinæ de requisitis adoptionum.

non adeo magni ut olim. Remansit tamen usus potissimum triplex.

Ostenditur
usus triplex.

Scilicet, ut adoptiones coram Magistratu sine jure factæ non valerent, nisi princeps rescripto peculiari eas confirmasset; ut tunc, cum sub principibus adhuc in comitiis aut coram senatu quis arrogaretur sine jure, nec arrogatio illa valeret, si non esset confirmata a principe; ut non valeret arrogatio principali rescripto facta deficiente requisito legitimæ arrogationis, si non in literis supplicibus illud requisitum deficiens fuisset memoratum, aut rescripto principis nominatim expressum, sed ut censeretur, deficiente illa expressione rescriptum principis esse sub & obreptitie impetratum.

§. XVII.

In specie de
requisitis in
arrogatione
impuberum.

Non vero levi pede prætereunda sunt requisita, varia & multiplicia, in arrogatione impuberum, non solum in Pandectis diligenter annotata, sed & a Justiniano in ipsis Institutionibus repetita, *a)* quis enim horum requisitorum autor? Cui usui sunt primum inventa? Quem usum habuerunt tempore subsequenti?

Recensentur
illa.

a) §. 3. *Inst. b. t.* Primo cognoscebatur, causa arrogandi, ne forte turpis causa subesset, imprimis si fœminæ arrogarentur, *l. 17. pr. l. 20. §. 1. b. t.* Considerabantur bona arrogatoris & arrogandi, ætas arrogatoris, vita ante acta, an liberos jam haberet, & similia *d. l. 17. pr. b. t.* Cogebatur arrogator cavere, se mortuo impubere intra pubertatem bona ejus restituere velle iis, ad quos alias fuissent perventura *l. 18. 19. 20. hic.* Ipse arrogator non poterat pupillum emancipare nisi causa cognita, an dignus esset, & tunc tamen ejus bona ei reddere cogebatur, etsi hoc casu quartam emancipatus perderet. *l. ult. ff. si quid in fraud. patr.* Contra ipse impubes post pubertatem audiebatur, si probare posset arrogationem sibi non expedire, & tunc cogebatur arrogator, ut illum

illum emanciparet, l. 32. 33. eod. Quod si pater arrogans eum exheredasset, vel sine justa causa emancipasset, debebat insuper quartam partem de bonis propriis ei relinquere, l. ult. si quid in fr. patr. l. 8. §. 15. de inoff. Test. l. 1. §. 21. de collat. Quæ Quarta bonorum in hac doctrina quænam intelligenda, quæstio parum utilis. an de quarta totorum bonorum, an saltem de portione legitima intelligenda sit, Doctores communiter disquirunt anxie, frustra tamen, ut puto, cum non permissum fuerit arrogare impuberem, si quis liberos haberet, aut habere posset l. 17. §. 2. & 3. h. t. Præterea videndum est, inquit Ulpianus, an non (duabus vocibus, non una *annon*) debeat permitti ei, qui vel unum habebit vel plures liberos adoptare illum. Ne aut illorum quos justis nuptiis procreavit, deminuaturspes, quam unusquisque liberorum obsequio parat sibi; aut qui adoptatus fuit, minus percipiat, quam dignum erit, eum consequi. Hoc vero præsupposito, coincidebat quarta omnium bonorum & quarta legitima. Quod si maxime permitta fuisset arrogatio impuberis ei, qui jam liberos haberet, nec tamen & hoc casu quæstio illa haberet magnum usum in praxi, propter statim dicenda in paragrapho sequente & toto capite secundo; Ut taceam, quod & tum apud Romanos verosimiliter consilium principis prospecturum fuisset, ut hæc quæstio in ipsa arrogatione determinaretur.

§. XVIII.

Et si vero Jcti sub hoc titulo non declarent, requisita illa ab ipso Antonino fuisse addita, cum tamen alia argumenta non desint, persuasus sum, ipsum Antoninum ista requisita statim addidisse, a) ac quidem ea intentione, ut absterreret eos, qui impuberes adrogare vellent, a proposito. b) Atque adeo id non in eum finem factum, ut Imperator sibi ipsi & successoribus, potestatem adimeret, hæc requisita iterum abrogandi, vel rescriptis arrogationum futuris contra ea requisita

Autor horum requisitorum & eorum usus ac scopus.

E

quid

quid permittendi. Nec alium usum habuit hoc caput arrogationis tempore subsequenti. c)

Probatum au-
torem esse
Antoninum
Pium.

a) Ulpianus in titulo 8. fragment. saltem dicit pupillos olim non potuisse arrogari, nunc autem posse ex constitutione Antonini. Unde videri poterat, ista requisita sub Imperatoribus sequentibus a JCtis demum inventa, ut abusus per illam permissionem Antonini introductos tollerent, & adeo eam permissionem per indirectum redderent inanem. Neque enim videtur verosimile, Antoninum ipsum constitutione nova, & jus vetus corrigente permisisse aliquid, quo nemo uti vellet. Sed ad illud dubium facilis est responsio. Nam ut taceam, Marcellum, cujus est l. 20. h. t. jam sub Antonino vixisse, ut jam aliquoties fuit notatum, adeoque caput, de restituendis bonis arrogati post mortem ejus, ab ipso Antonino fuisse constitutum, sub aliis titulis, ubi de quarta bonorum relinquenda emancipato agitur, expresse mentionem faciunt JCti constitutiones Divi Pii, quos textus jam allegavi in nota præcedente.

Probatum, An-
toninum non
serio permis-
se adoptionem
impuberum.

b) Sunt illæ conditiones in adoptione impuberum requisitæ maxime duræ intuitu arrogare volentium. Neque credo ullum hominem sub imperio Antonini, & postea usque ad tempora Justiniani tam stolidum fuisse, ut impubere arrogaret sub istis conditionibus. Neque recordor, me unquam exemplum legisse in historiis de impubere secundum has leges arrogato. Neque solent, quantum sciam, ulli commentatorum ad institutiones, etiam illi, qui studium Antiquitatum Romanarum, cum jurisprudentia conjunxerunt, ad ullum exemplum provocare? Quid ergo dicemus? An putabimus, Antoninum Pium tam stupidum fuisse, ut non sentiret, neminem futurum, qui sub his conditionibus arrogare vellet? An putabimus, JCtos sub temporibus Antonini ita omni sana mente & prudentia legislatoria fuisse destitutos, ut non monerent principem suum de frustraneitate hujus constitutionis? Quod si vero vidit An-
toni-

toninus, neminem sub his conditutionibus adrogaturum esse impuberes, cur vetus jus, nonnisi puberum arrogationem permittens, non intactum reliquit? cur novi quid constitutare videri voluit. Cum tamen in effectu nihil novi constitueret. An non hoc est, indecenter publice velle ludere cum prudentia legislatoria, & totum populum irridere, aut se risui totius populi exponere velle? Vides quorsum te vertas, dubia oriri maxima. Adeoque nullum remanet medium, illa dubia evadendi, quam ut dicamus, Imperatorem Antoninum a nonnullis fuisse sollicitatum, ut ipsis permetteret arrogationem impuberum, provocantibus simul ad potestatem imperatoriam emendandi mores pristinos, circa adoptiones impuberum, ob affectionem singularem, piam non solum, sed & sanctam, imo sanctissimam (l. 17. §. 1. b. t.) quaderentur. Sensit Imperator si audes subesse, atque hac parte mores pristinos corrigere noluit. Ad importunas instantias aliorum, forte amicorum Imperatoris, aut quibus ipse directo negare nollet petita; atque testantium, de sanctitate affectionis supplicantium, ac ut facilius petita pro supplicantibus impetrarent, Imperatori suppeditantium, quod posset conditiones ejusmodi addere, ut omnis fraudis præsumptio excluderetur, tandem dolo hoc bono usus, constitutionem illam de arrogatione impuberum edens, atque eam sic muniens, ut revera omnis fraudulenta arrogatio impediretur, sed tamen, ut nemo ulterius vellet, hoc modo impuberes arrogare, aut ipsum ulterius de permit-tenda arrogatione impuberum interpellare. At, inquis, quænam hæc divinatio est, omnibus historicis cœvis, omnibus JCtis de illis circumstantiis tacentibus? Sit, inquam divinatio, modo verosimilis sit, eaque tamdiu valeat, donec allata sit explicatio & resolutio dubiorum propositorum melior ac verosimilior.

c) Rationes harum duarum assertionum sunt evidentes. 1) Imperatores non sibi leges ferunt in negotiis mere civilibus sed subditis. 2) Imperatores intuitu legum talium

Requisita hæc
arrog. impu-
berum sunt
mutationi ob-
noxia.

nec intentionem censentur habuisse, obligandi successores, in quos nulla potestas ipsis competit, nec si habuissent, potuissent eos obligare, ne ejusmodi leges tollerent. 3) Qui potest legem tollere, potest etiam circa leges dispensare. 4) Successores repetentes leges antecessorum, eo ipso potestatem has leges tollendi, aut circa actus in legibus comprehensos dispensandi sibi ipsis non magis censentur ademisse, quam si novas leges ipsi tulissent.

§. XIX.

*An naturales
& spurii ar-
rogari pos-
sent?*

Arrogabantur etiam olim filii naturales & spurii. Post legitimationem inventam hoc cessavit, & tum saltem is, qui filius natura non est, per adoptionem filius efficitur.

*Legitimatione
inventam
non amplius.*

L. 6. in fine C. de natural. liber. l. 7. C. eod. Nov. 89. c. 7. & 9. Nov. 74. c. 3. Vide quæ latius de hac materia differui. *de Usu Pr. Inst. de liber. legitimat. c. 1. §. 12.* In adoptione in specie sic dicta hic casus non erat dabilis, quia naturales & spurii non sunt in patris potestate, ergo consensu patris non poterat ea potestas, quam non habebat, transferri in alios.

§. XX.

*An eman-
cipati?*

Contra id ad Imperatorum tempora referre mallem, quod Ulpianus dicit: emancipatum filium in potestatem honeste reverti non posse, nisi adoptione, a) si modo Ulpianus intelligendus est, de arrogatione a patre iterum facta. b)

*Vix in Repu-
blica libera.*

a) Nam in Republica libera vix credo ejusmodi variationem & inconstantiam voluntatis paternæ, modo filium emancipantis, modo iterum populum implorantis, ut in solatium ipsi liceat filium rursus arrogare, (nam adoptio in specie sic dicta ad hunc casum non pertinet) Pontifices fuisse admissuros.

b) Ita

b) Ita quidem explicant Ulpianum Glossa & Feltmanus. Sed tamen verba Ulpiani etiam aliter exponi possunt. Explicatio
l. 12. h. t.
Sic enim ait l. 12. b. t. *Qui liberatus est patria potestate, is postea in potestatem honeste reverti non potest, nisi adoptione.* Igitur potuit etiam respicere ad arrogationem extranei. Quamquam de toto negotio cum nemine litigare velim, cum credam, casum ejusmodi vix fuisse dabilem, etiam sub Imperatoribus, certe non succurrit exemplum ejusmodi adoptionis. Nec Ulpianus hoc dicit, quod talis adoptio facta fuerit, sed quod fieri possit, si ejusmodi casus occurrat.

§. XXI.

Ratione loci id quoque sub Imperatoribus mutatum, quod olim Romæ solum fieret arrogatio, a) sub Imperatoribus vero, ubicunque Imperatores essent. b)

a) Ulpianus supra §. 2. lit. a. Quia scilicet comitia saltem Romæ habebantur. Arrogatio
sub Impera-
toribus alibi
quam Romæ
facta.

b) Ita adoptio Aureliani a Crinito coram Valeriano Imperatore, cujus supra mentionem feci §. 12. lit. e. facta fuit, cum consedisset Valerianus in thermis apud Byzantium. Vopiscus in Aureliano cap. 13. Probationes.

§. XXII.

Id vero accidit soli arrogationi ex natura rei, a) ut si quis arrogaretur, qui liberos habet in potestate, etiam liberi transeant in potestatem arrogatoris. b)

a) Nam in adoptione stricte dicta casus non est dabilis, ut filius qui in aliena potestate est, suos liberos habeat in potestate. Et ita intelligendus est Tribonianus §. ii. hic. *Illud proprium est adoptionis illius, quæ per sacrum oraculum fit, quod is qui liberos &c.* Non, quasi in adoptione stricte dicta diversum quid obtineat, & liberi adoptati non transeant in adoptantis potestatem. Sic Ulpianus in fragmento tit. 8. *Si Pater familiæ se adrogandum dederit, liberi quoque ejus, quasi nepotes in potestate fiunt adrogatoris.* Item Cajus

l. 2. §. 2. hic. Hoc vero proprium est ejus adoptionis, quæ per principem fit. Paulo obscurius Anianus in instit. Gaji lib. 1. tit. 8. §. 4. Si quis vero filios habens se dederit adoptandum, non solum ipse in patris adoptivi potestatem redigitur, sed & filii ejus, si tamen avum paternum non habuerint, in adoptivi patris transeunt potestatem, tanquam nepotes. Patet, quod Anianus d. l. 2. §. 2. ff. h. t. præ oculis habuerit, sed inconvenienter locutus est. Si verba illa, si tamen avum paternum non habuerint, omisisset, diceremus, eum voce adoptionis hic in significato laxiori usum esse, pro arrogatione, quod & Cicero & alii faciunt, nunc vero cum illam limitationem addiderit, si avum paternum non habeant, secundum regulas bonæ interpretationis non potest aliter intelligi, quam quod putaverit, nepotum qui avum paternum habent, patrem sub avi potestate existentem posse se in adoptionem alteri dare. Quapropter non sine causa notavit Anianus Oiselius ad d. tit. 8. Inst. Gaji p. 88. Cæterum ad verba per sacrum oraculum bene notat Franc. Balduinus: Simplicius & modestius dixerat Cajus, per principem. Sed nescio, quomodo ipsi principes de se loqui nesciunt, nisi gloriose suam majestatem evehant supra humanam conditionem, cum non erubescunt, sua responsa vel rescripta comparare Deorum oraculis. Interim radix mali hic non quærenda in ipsis principibus, sed in consiliariis adulatoribus. Unde optandum, ut principes quotidie legant Plutarchi tractatum, quomodo adulator ab amico internosci debeat.

Sacrum oraculum.

Exempla ejusmodi arrogationum.

b) Sic etenim, ita pergit Tribonianus d. §. 11. Divus Augustus non ante Tiberium adoptavit, quam is Germanicum adoptasset, ut protinus adoptione facta inciperet Germanicus Augusti nepos esse. Adde Sueton. in Augusto cap. 65. in Tiberio cap. 15. & in Calig. c. 4. Dionem Cassium Lib. 55. p. m. 555. Sic Hadrianus Antoninum Pium ea lege in adoptionem legit, ut sibi Marcum Pius adoptaret, ita tamen, ut & Marcus sibi Lucium Commodum adoptaret. Capitolinus in Antonino Philosopho cap. 5.

§. XXIII.

Illud utriusque adoptionis commune est, ut quis possit alium etiam in locum nepotis vel pronepotis adoptare & tam filium alienum in locum nepotis, quam nepotem alienum in locum filii. *a)* Respicienda enim hic magis est ætas patris adoptantis, quam patris qui in adoptionem dat. *b)*

Adoptiones in locum nepotis vel pronepotis.

a) §. 5. & 6. h. t.

b) Sed quæritur, quot annis præcedere debeat avus nepotem aut pronepotem adoptatum. Si ex regula §. 4. res esset decidenda, ut nempe octodecim annis pater adoptans filium præcedere deberet, dicendum foret, duplicari aut triplicari hoc tempus deberet ita, ut avus nepotem deberet præcedere 36. annis, pronepotem annis 54. Id vero ab Imperatoribus ipsis non fuit observatum. Nam teste Capitolino, cum Hadrianus Antoninum Pium in locum filii; Marcum Antoninum Philosophum in locum nepotis mediante Antonino, & Lucium Commodum in locum pronepotis, mediante Marco adoptaret, Marcus saltem octodecim annos natus erat. Capitolinus *d. c. 5.* Et jam supra notavimus *ad §. 15.* Imperatores potuisse ejusmodi defectus etiam in adoptione stricte dicta commissos rescripto emendare.

Quot annis pater adoptans præcedere debuerit nepotem vel pronepotem.

§. XXIV.

Porro si quis alterum in locum nepotis adoptaret, non necesse erat, ut filium non haberet, sed poterat etiam adoptare tanquam ex filio vivente natum, *a)* ita tamen, ut tum filius in adoptionem consentiret, ne videlicet ipsi invito agnasceretur suus heres. *b)*

Quod duobus modis fieri poterat.

a) Pomponius *L. 43. hic.*

b) Quod si tamen filius non consensisset, non propter ea irrita erat adoptio, sed saltem nullum effectum habebat intuitu filii, ita ut avo mortuo nepos non esset in potestate filii. Paulus *L. 11. hic.*

Quatenus filii consensus hic necessarius.

§. XXV.

§. XXV.

Effectus adoptionis utriusque.

Probationes.

Hereditas sacrorum.

Effectus primarius utriusque adoptionis usque ad tempora Justiniani erat, ut adoptans acquireret patriam potestatem in filium adoptatum, & ut filius adoptatus transfret in alienam familiam, & jura filiorum familias acciperet.

Prius probatur ex *pr. §. 2. & §. 8. b. t.* in tantum, ut etiam filium adoptatum posses iterum alii in adoptionem dare, *d. §. 8.* Quod posterius attinet, docebunt loca Ciceronis *supra §. 4. lit. b. c. item §. 7. lit. b. & Vopisci §. 12. lit. e.* descripta, consecutos esse filios adoptatos hereditates nominis, pecuniae, (seu bonorum,) & sacrorum, id est, ut nomen patris adoptantis assumerent, ei in bonis succederent, & de juribus sacrorum participarent. Habebant enim Romani cives privata etiam sacra singulis familiis vel gentibus propria. Hæc autem sacra patres familias pro arbitratu suo privata religione sibi constituebant, quare, ut, qui emancipabantur, a patre, iidem a sacris etiam paternis dimittebantur, ita, qui adoptabantur, sacris iis, quæ pater adoptivus colebat, obstringebantur. Dicitur autem *hereditas sacrorum*, quia sacra grave hereditatis onus erant, obligabantur enim sacris heredes, & qui tantundem cepissent, atque heres aut qui usu plurimum cepissent de bonis ejus, qui esset mortuus. Cicero *Lib. II. de Legib.* Vide pluribus Carol. Sigonius *de antiquo jure civ. Rom. lib. 1. cap. 8.*

§. XXVI.

Justinianus tollit adoptionem extraneorum sine causa sufficiente.

Justinianus uti pronus fuit ad corrigenda jura vetera, sæpe etiam sine justa causa, *a)* ita & in doctrina de adoptione jussit, ut adoptatus ab extraneo non transfret in alienam familiam, sed nihil nisi jus succedendi ab intestato consequeretur *b)* motus ratione parum sufficiente, *c)* aut quæ convenientiore modo tolli potuisset, nec sentiens, hoc pacto totam speciem adoptio:

adoptionis extraneorum tolli. *d)* Neque enim *e)* persuadent rationes eorum, qui putant hanc fuisse mentem Justiniani ut, filio ab extraneo adoptato jura successionis intuitu patris naturalis saltem manerent integra. *f)*

a) Uti pene totæ Institutiones & leges quæ ab ipso Justiniano conditæ sunt, id sufficienter docent, ita jam ejus rei specimina dedi in *Dissert. de Usu Pract. dist. Homin. in ingen. & libert. cap. 1. §. 31. 32.* de sublata a Justiniano differentia inter libertorum varia genera, item inter ingenuos & libertinos, in *Dissert. de U. P. doctr. de impedimentis manumiss. cap. 1. §. 39. seq.* de infeliciter emendata Lege Ælia Sentia, minoribus manumissionem servorum non sine certis conditionibus concedente & *cap. 3. §. 14.* de parum prudenti abrogatione Legis Fusæ Caniniæ, denique in *Dissert. de Usu Pract. Doctrinæ Instit. de Legit. liber. c. 1. §. 9. & 11.* de variis Justiniani Constitutionibus circa legitimationem per subsequens matrimonium.

Justiniani inclinatio vetera jura sine justa causa corrigendi.

b) Probatur hoc ex *l. 10. C. b. t. in princ. verbis: Omnia igitur maneant integra jura, sive ad inofficiosi querelam, sive ad alias omnes successiones, sive ab intestato, sive ex testamento, quæ liberis deferuntur, ut ipse possit & prodesse patri naturali, & ab eo naturalia debita percipere.* Item ex verbis statim sequentibus: *Maneat stabile jus patris adoptivi.* Item ex verbis *§. 1. Permaneant in sacris patris naturalis, quasi imaginaria quadam & nova affectione ei acquisita, non pristinae cognationis diminutione introducta.* Et in fine *§. 1. quasi extraneus ad illam familiam inveniatur.* Adde *§. 2. Inst. hic in verbis: Nec quicquam ad patrem adoptivum transit, nec in potestate ejus est.*

Probatio, adoptatum ab extraneo non transisse in familiam adoptantis.

c) Audiamus ipsum Justinianum *d. l. 10. pr. Cum in adoptivis filiis, qui filii familias constituti a patribus naturalibus, aliis in adoptionem dantur, antiquæ sapientiæ incidit quædam dubitatio si oporteret talem filium, qui præteritus a naturali patre fuerat, habere contra ejus testamentum de inofficioso actionem*

Rationes, quæ Justinianum ad tollendam adoptionem antiquam extraneorum moverunt.

(quam Papinianus quidem negat, Paulus autem sine effectu derelinquit, Marcianus vero distinguit, ne ex hac causa utriusque patris perderet successionem naturalis quidem, voluntate ejus circumventus, adoptivi, propter egestatem quam forte habebat) & iterum aliud vitium erat exortum. Si enim post patris naturalis obitum, pater adoptivus per emancipationis modum, jus adoptionis dissolvisset, nulla spes ei remanebat. Neque enim contra patris naturalis voluntatem, quia mortis ejus tempore in aliena fuerit familia constitutus; neque contra adoptivum patrem, quia per emancipationem ejus familia exemptus est. Ideo talem dubitationem ressecantes, & tale vitium corrigentes sancimus, per adoptionem quidem jura patris naturalis minime dissolvi, sed ita eum permanere, quasi non fuisset in alienam familiam translatus. Cum enim tanta fragilitas est adoptionis, ut possit in ipso die & filius fieri & extraneus per emancipationem inveniri; quis patiatur jura patris naturalis nexu divino copulata ludibrio defraudari? cum in hoc casu & contradicendi filio ex jure veteri detur licentia & invitatus ad aliam non cogitur transire familiam. Hic primo dubium est quid occasionem dederit Justiniano ad hanc juris emendationem. Nam in quo dissenserint Papinianus, sed non distincte proponit. Doctissimus JCtus Fr. Balduinus Justiniani lib. 2. pag. 147. hunc putat subintelligi casum. Olim Prætor filium, qui adoptione transferat, in alterius familiam & potestatem, si de prioris patris naturalis successionem quaereretur, non admittebat ad honorum possessionem unde liberi, sed ei bene dabat; unde cognati Lib. 1. §. 2. Unde cogn. & §. admonendi Instit. & hered. quæ ab intest. Non enim inter ejus liberos amplius numerabatur, qui alium jam patrem habebat, sed naturalis tamen cognationis reliquias ut Justinianus hic vocat, retinebat. Si autem non habebat, ut non habebat, honorum possessionem unde liberi, recte dixisse videtur Papinianus, non habuisse honorum possessionem contra tabulas. Quinimo, cum pater filium emancipasset, & se alicui dedisset in adoptionem, Julianus scripsit, filio non dari hanc bonorum possessionem, quia in alia familia esset

(1) Earum
obscuritas.

Explicatio
Francisci Bal-
duini.

esset pater, in alia filius. Marcellus tamen contra scripsit: nempe iniquum hoc esse, cum filius non datur in adoptionem, sed pater se dat, neque ullum alium patrem filio assignat & hanc Marcelli sententiam non esse sine ratione ait Ulpianus l. 17. de bon. pos. contr. tab. & alibi simpliciter eam sequi videtur l. 3. §. si pater, de bon. poss. contr. tab. Quid ergo si hic filius datus esset in adoptionem? Certe & Marcellus cum Papiniano sentire eam bonorum possessionem tunc non dari, & Ulpianus suffragari videtur. Sed alios Jctos reclamasse Justinianus significat, cum prospiceret periculum, quod antea dixi. Quid noster Justinianus? &c. Verum si dicendum quod res est, Balduinus fere obscurior est ipso Justiniano. Id certe constat, ex Justiniano, eum id voluisse: Dissensisse olim Jctos circa quæstionem: An filius ab extraneo adoptatus, & a patre naturali exheredatus habeat querelam inofficiosi? sed quibus ex causis Jcti hic dissenserint, & quænam eorum sententia hic fuerit, id obscurum. Neque enim dicitur, cur Papinianus quæstionem negaverit; neque clarum est, quid velit, dum ait, Paulum sine effectu quæstionem reliquisse; neque distinctio Marciani est explicata, nisi quod verba sequentia conjecturam faciant, Marcianum distinxisse, utrum damnum sentiret ex patris naturalis exheredatione aut præteritione, filius in adoptionem datus, v. g. si pater adoptans non haberet bona quæ adoptato relinqueret; utrum non sentiret, sed a patre adoptante magnam bonorum copiam ab intestato vel ex testamento relictam jam acceperit, posteriore casu filio adoptato quærelam inofficiosi concederet, posteriore negaret. At Balduinus a bonorum possessione unde liberi, ad bonorum possessionem contra tabulas, & ab hac ad querelam inofficiosi in casu affini quidem sed tamen diverso a nostro argumento, dissensum illorum Jctorum exponere satagit. Sed an acurem tetigerit subsisto. Equidem quod dicit Balduinus, eum, cui Prætor non dederit bonorum possessionem unde liberi, ei etiam

Æque ob-
scura.
Explicatio.

Et dubii Juris.

Sententia
quarta JCto-
rum de præ-
teritione libe-
rerorum in
adoptionem
datorum.

(2) Insuffici-
entia.

datam non fuisse bonorum possessionem contra tabulas, & per consequens neque querelam inofficiosi, id qua ratione a clarissimo JCto fuerit assertum non video. Scilicet suo loco, quando de bonorum possessionibus & querela inofficiosi erit agendum, dispiciemus, utrum universaliter a denegata vel cessante bonorum possessione unde liberi, ad cessationem bonorum possessionis contra tabulas, & a non competente bonorum possessione contra tabulas ad cessationem querelæ inofficiosi testamenti argumentari liceat. Id saltem hic observemus. Quæcunque etiam in illis quæstionibus Papiniani; Pauli & Marcelli sententia fuerit, omisit Justinianus sententiam quartam eorum JCtorum, qui in eo casu, ubi pater naturalis filium extraneo in adoptionem datum, in testamento præterierat, filio præterito querelam inofficiosi concesserunt, salvo in reliquis Jure adoptionis. Pertinet huc illustre exemplum ex Valerio Maximo jam supra adductum, §. 9. lit. h. & latius eam doctrinam deduxit Petrus Aërodius *rer. jud. lib. 3. tit. 14. c. 1.* Quare non opus habuit Justinianus, ut etiam si aliqua iniquitas sub sententiis Papiniani, Pauli & Marcelli latuisset, propterea effectum reliquum adoptionis ab extraneo factæ sustulisset, sed poterat forte magis prudenter, judicium illud centumvirale secutus, statuere, ut parentes tenerentur liberos etiam in adoptionem datos, instituere heredes, aut non nisi ex justa causa exheredare, salva de cætero adoptione extraneorum quoad reliquos effectus. Neque rationes Justiniani hanc ejus dispositionem suadebant. Quod enim initio memorat, filium a patre in adoptionem datum homini egeno & a patre præteritum *fuisse a patre circumventum* & cum recta ratione non ubique convenit, cum & pater egenus sæpius plus posset prodesse liberis bona educatione, quam dives prudentia educandi destitutus, & cum principio juris Romani pugnat, secundum quod vel ideo in adoptione stricte dicta non requirebatur causæ cognitio, quod pater præsumeretur filio in adoptionem dato optime prospicere voluisse, per ea quæ jam supra §. 10. lit. c. addu-

adducta sunt. Et ipse Justinianus *d. l. 10, C. b. t. pr.* in verbis subsequentibus fatetur, in adoptione ab aliquo ascendenti facta nullius circumventionis suspicionem adesse: Cur non etiam in adoptione extranei id procederet. Aut si hic suspicax fuisset Justinianus, cur non iussit debere hic adoptionem non aliter fieri, quam cum causæ cognitione? Porro, quæ immiscet Justinianus hic de filio ab extraneo adoptato & altero die emancipato, & hoc modo ludibrio exposito iure filii adoptati aut patris naturalis, videntur quidem petita esse ex fraudulenta adoptione Clodii de qua supra §. 7. *lit. b.* actum. Sed non sensit, istud ludibrium in hac emancipatione Clodii factum a Cicerone non ideo notari, quod per talem emancipationem damnum aliquod allatum fuerit Clodio, sed potius, quod ludibrio habiti fuerint Pontifices maximi, & totus populus, per fictionem ac si Fonteius in solatium orbitatis Clodium arrogaret, quem tamen altero die volentem rursus emanciparet. Imo illa ipsa observatio, quam statim hic immiscet ipse Justinianus, quod filius adoptatus emancipationi ejusmodi subitanæ potuerit contradicere, nec cogeretur in ipsam adoptionem extranei consentire, potius ipsi Justiniano repugnat, quam ut ejus intentioni proferat. Sed fac, has rationes omnes hætenus rejectas optime se habere, sufficere illa possent ad sententiam Papiniani, Pauli & Marcelli rejiciendam, & ad amplectendam sententiam centumviralem modo memoratam; nulla vero necessitas adigebat Justinianum, ut propterea effectus omnes hætenus usitatos hujus adoptionis tolleret. Ut illud taceam: Casus illos, de quibus litigabant Jcti, de damno filio per adoptionem extranei & præteritionem patris naturalis dato, fuisse rariores, & vix semel aut bis contigisse, de quibus alias leges fieri non solent, sed adoptiones filiorum alienorum cum effectu consueto erant satis frequentes: Iniquitas raro accidens poterit quidem exceptioni a regula locum dare, sed ut propterea tota regula tollatur, id cum regulis prudentiæ parum convenit.

Justinianum
ita præter in-
tentionem
sustulisse ad
optionem ex-
traneorum.

d) Verum est, & tota *lex 10.* docet, Justinianum nequaquam intendisse, ut tolleretur adoptionem extraneorum, sed sustulit saltem effectus, relicto illo unico, ut filius ejusmodi adoptatus posset patri adoptanti ab intestato succedere. Sed hic maxime agnoscere licet, quod ministri Justiniani prudentia legislativa caruerint, quod hoc modo præter intentionem sustulerint ipsam adoptionem. Omnes hominum actiones fiunt propter certos fines. Finis adoptionis omnis intuitu patrum adoptantium erat acquisitio patriæ potestatis. An ergo ignorabant ministri Justiniani, cessante fine cessare actionem? Quis enim post hanc Justiniani constitutionem tam stolidus fuisset, aut, (ne scēminas adoptantes nobis objicias) tam scēmineus, ut adoptionem ad acquirendam patriam potestatem inventam, frustra adhiberet. Nec est, quod nobis objicias constitutionem Antonini Pii de arrogatione impuberum. Nam ad hanc objectionem jam respondimus supra §. 18. *lit. b.*

Similis obscu-
ritas circa §. 3.
l. ult. C. h. t.

e) Est & alius nodus in ejusd. *l. 10. C. h. t. §. 3.* *Quæ autem de aliis adoptivis diximus,* inquit Justinianus, *hæc sancimus etiam de his, qui ex Sabiniano Scto ex tribus maribus fuerunt ab extraneo adoptati.* Quid hic est *Senatus Consultum Sabinianum*? quid est *adoptio ex tribus maribus*? Meminit utriusque §. 14. *Inst. de hered. quæ ab intestato.* Sed & ibi res æque obscura. Unde & Theophilus *ad d. §. 14.* verba illa *ex tribus maribus*, non intelligens, græcis literis eadem repetiit sine sensu, Alciatus *lib. 4. parerg. cap. 3.* legit, *tribus manibus*, quod ex patris naturalis manu in fiduciariam manum traderetur filius, qui deinde in manum patris adoptivi & potestatem daretur. Rævardus *cap. 6. de autor. prud. in fine* vult, legendum esse *ex tribus mancipationibus*, & putat vulgatam lectionem ortam esse, quod per notas scriptum fuerit TRIB. MA. Accursius *ad d. l. 8. C. §. 3.* putavit, *tres parentes* inter se certasse de filio in adoptionem dando, vel de aliquo adoptando. Rejectis his tribus explicationibus Dionysius Gothofredus *ad d. §. 3. l. 8.* arbitratur, hic agi de ejus privilegio *qui*
tres

tres mares filios suscepit *l. 122. C. Theod. de decur.* ut uno eorum senatui dato curiæ liberaretur, vel, ut uni in adoptionem dato quarta omnium bonorum adoptatoris ex S^cto Sabiniano deferretur, sicuti impuberi arrogato ex Constitutione Antonini. Vide etiam Cujacium *ad d. l. ult. C. h. t. & Vinnium ad d. §. 14. Inst. de hered. quæ ab intest.* Sed hanc quidem litem non facio meam. Elige ex his sententiis, cui dicas: tu mihi sola places.

f) Senferunt Antonius Matthæi in *not. ad §. 2. hic & Wissenbachius disp. 4. ad Pandect. §. 31.* pondera rationum hactenus allatarum *lit. c.* contra decisionem Justiniani, atque adeo, ut ministros Justiniani ab imprudentia liberarent, iisque succurrerent, dixerunt, reliqua potestatis jura patri extraneo fuisse ab Imperatore relicta, & saltem intuitu patris naturalis salva esse voluisse Justinianum filio adoptato jura successionis. Quem in finem provocarunt ad verba *d. l. 10. C. in princ. adoptatum ab extraneo ita permanere, quasi non fuisset in alienam familiam translatus.* Fingitur ergo, inquiunt, non transisse, revera transiit. Sed quemadmodum hanc sententiam prolixè refutarunt Huberus in *Disput. fundam. Disp. 15. §. 7. 8. 9.* Et Feltmannus *ad l. 2. pr. ff. h. t. num. 5.* ita non opus est ut verbum addamus, post probationes supra *lit. b.* exhibitas.

Antonii Matthæi & Wissenbachii doctrina rejicitur.

§. XXVII.

Sustulit etiam Justinianus solennitates emancipationum in adoptionibus. a) Cui usui? Annon enim jam antea erant sublata? b) An ut adoptiones extraneorum in viridi retineret observantia? Nec hoc verosimile. c)

Tollit etiam solennitates emancipationum in adoptionibus.

a) *l. ult. C. de adoptione.*

b) Probavimus supra § 13. *lit. b.* formulas omnes a Theodosio juniore jam fuisse sublatas. Et de formulis Arrogationum nullum est dubium. Vide Fr. Balduinum *lib. 3. Just. niani p. 270.* qui tamen putat, adoptionis antiquæ solennia diutius

Quæ tamen jam ante erant sublata.

diutius durasse. Quod hætenus admitti potest, quod diutius duraverint quam solennes formulæ arrogationum, sed quod ad tempora Justiniani usque duraverint nec ipse Balduinus credidit, qui *d. l. p. 271.* recte notat Tribonianum, quod cum hæc fabula ejus tempore agi desiisset, non debuisse Pandectis adscribere multa, quæ ex ea descendunt, quæ de re suo loco, de usu tituli Institutionum quibus modus jus patriæ potestatis solvitur, plura dicendi se occasio offerret. Quemadmodum autem recte concludit ibidem Balduinus *p. 272.* quod multis sentibus & spinis liberata fuerit Jurisprudentia, nisi earum tribulos & aculeos Tribonianus Pandectis aspersisset; ita hæc imprudentia posset afferri, pro vera causa *hujus l. ult.* nisi constaret, Pandectas post eam fuisse recognitas & editas. Vide eund. Balduinum *lib. 4. ab initio p. 331.*

Alia excusatio Imperatoris rejecta.

c) Quod si enim supponamus, nondum sublatam fuisse veteris adoptionis ceremoniam, eo tempore, cum ederetur constitutio Justiniani, de qua §. *præc.* egimus, (quod idem Balduinus asserit *d. lib. 2. p. 147.* & inde repetitum fuit *in notis ad Instit. b. t. p. 50.* jam vero correctum in nota præcedente) dici forte posset, hanc ceremoniam ternæ manumissionis in adoptione etiam extraneorum, significasse, adoptionem non fieri sine capitis diminutione & in alienam familiam transiitione quadam, atque adeo post illam de adoptione extraneorum latam a Justiniano Constitutionem Imperatorem facile prævidisse, neminem futurum, qui uti vellet ceremonia id significante, quod tamen ex Constitutione Justiniani amplius significare non poterat; adeoque postea constitutione hac *Legis ult.* omnes adoptionis ceremonias sustulisse. Sed tamen nec hæc excusatio multum adjuvare posset Imperatorem, cum ista abrogatio ceremoniarum vix eum effectum habere potuisset, ut adoptio extraneorum iterum in usum veniret, per rationes §. *præced. lit. d.* expositas.

§. XXVIII.

Addunt alii tertium modum adoptandi Romanis *Adoptio im-*
usitatum, scilicet per testamentum, *a)* sed hæc adoptio *proprie per*
non nisi improprie dicta est, ad nos non pertinens, ut *testamen-*
qui agimus de adoptione quatenus est modus constitu- *tum.*
endæ patriæ potestatis. *b)*

a) Giphanius in *Comment. ad pr. Inst. h. t.* Ita Augustus *Qua ratione*
Liviam adoptavit *Tac. Lib. 5. ann. in pr. & Lib. 1. cap. 8.* Ita Gal- *inventa &*
ba adoptatus a noverca sua Livii nomen & Ocellæ cogno- *quo effecta.*
men assumpsit. Suetonius in *Galba c. 4.* Ita alii plures fecerunt
quorum exempla vide collecta a Briffonio *Antiq. Rom. lib. 7.*
p. 601. seq. Adde Cujacium *Lib. 7. Obs. 7.* & Huberum, *Dissert.*
Fundam. 15. §. 3. & part. 1. Digress. lib. 2. cap. 23. §. 2. Intentio
testatorum erat, ut adoptati hoc modo nomen testatoris as-
sumerent, quanquam hæc intentio eorum sæpe effecta desti-
tueretur, cum non cogeretur ille, cui sub conditione nomi-
nis assumendi aliquid in testamento relictum esset, ut hanc
conditionem adimpleret *L. 63. §. 10. ad SC. Trebell.* Sic Tibe-
rius a Gallio Senatore testamento adoptatus hereditate adita
mox nomine abstinuit *Sueton. in Tiber. cap. 6.*

b) At vero adoptio per testamentum effectum patriæ *Cur huc non*
potestatis tribuere non potuit, cum testamentum non nisi *pertineat.*
post mortem testatoris valeat. Ridiculum autem foret, fili-
um in potestate habiturum eo tempore hominem, quo non
sit amplius exiturus. Imo, quis non absurdum fatebitur,
maritum uxori patrem fieri. At Augustus Liviam conju-
gem testamento adoptavit, ut modo diximus. Huberus *d.*
§. 2. Cujacius *d. l.* sed adde tamen quoad exemplum Livie
Lipsium in *notis ad Taciti loca modo citata.*

§. XXIX.

Quin & quartus modus adoptandi apud Roma- *Item per*
nos recensetur, per baptismum. *a)* Sed præterquam, *baptismum.*
quod hic modus adoptionis nomine non veniret, nisi

in seculis infimæ latinittatis, *b)* nihil præterea juris tribuebat, neque adoptanti neque adoptato, sed saltem erat impedimento nuptiis. *c)*

Prebationes.

a) Giphaniis *d. l.*

b) Provocat equidem Giphanius ad *l. 26. C. de nupt.* Sed ibi quidem adoptionis vocabulum non adhibetur. Meminit ejus Dufresnius in Glossario voce *adoptio*, & Monachos qui hunc loquendi modum introduxerunt citat. Post quæ tempora Patrinus seu susceptor patris spiritualis seu adoptivi, baptizatus filii adoptivi nomine appellabatur.

c) *d. l. 26. C.*

CAPUT II.

Usus Practicus, Juris Romani in foris Germaniæ.

§. I.

Varia opi-
niones de usu
adoptionum
in Germa-
niæ.

Mire in quæstione de usu adoptionum in foris Germanorum inter se dissentiunt Dd. *a)* Aliis de fuetudine abrogatam adoptionem afferentibus, *b)* aliis inter arrogationem & adoptionem distinguentibus, *c)* aliis aliquem sed rarum & non magnum usum adoptionum concedentibus, *d)* aliis denique adoptionum perpetuum usum apud Germanos & viridem per omnia secula observantiam austruuntibus. *e)*

Commend.
dissertatio
Kulpisii.

a) Diligentia Kulpisii hic multum debemus, qui in dissertatione de adoptionibus & emancipationibus principum Anno 1686. Argentorati habita plurima ad hoc caput facientia collegit, quamvis a nobis dissentiat.

Antores usum
omnem ne-
gantes.

b) In tantum, referente Kulpisio §. 1. 2. p. 2. ut, etiam si velimus, non tamen uti iisdem amplius possimus propter genera-

generalem istam abrogationem; quam sententiam tribuit Gudelino *d. l. Noviss. lib. 1. c. 13.* Vinnio *ad pr. instit. de adopt.* Petro Greg. Tholosano *Syntagm. lib. 1. c. 6.* Grænewegenio *de LL. abrog. ad pr. Inst. & tit. C. de adopt.* qui insuper Grotium, Christinæum, Imbertum, Autumnum aliosque testes pro se excitet.

c) Ita scilicet, ut dicant, arrogationem plane desuisse, adoptionem vero quadantenus in usu esse, quam sententiam tribuit Reinhardo *diff. jur. civ. & Saxon. part. 1. diff. 51.* Rationem assertionis suæ Reinhardus in eo posuit, quod arrogatio ex Principis autoritate hodie ab aula recesserit, & sic non observetur, adoptio vero coram Magistratu fundetur in jure Saxonico *Pand. R. lib. 2. art. 30.* Wer jemand erbe zusagt, nicht von Sippehalber, sondern von der Gabe des Gelübds wegen, das soll man halten vor Unrecht, und nicht gläuben, man mag dann bezeugen, daß das Gelübde vor Gericht bestätigt sey.

Distinguentes inter adoptionem & arrogationem.

d) In horum Classen refert Kulpisius *d. l. Giphanium ad l. 2. C. de adopt.* Hahnium *ad Wesenbec. h. t. n. 6.* Besoldum *Thes. Pract. voce Einkindschaft,* Eckoltum *ad Pand. de adopt. §. 10.* qui simul asserant, in locum adoptionis moribus nostris unionem prolium introductam, illique similem esse. Contra alii usum unionis prolium in praxi æque rarum esse dicunt, quam ipsius adoptionis ut B. Stryckius *usu Moderno ad h. t. §. 9.*

Exiguum & rarum usum concedentes.

e) Quæ est sententia ipsius Kulpisii *d. §. 1. 3. & 7.* Fundamenta ejus sunt *in d. §. 3.* Jus omne legitime constitutum in dubio præsumi usu esse receptum, donec probetur contrarium, & hætenus in foris Germaniæ eum qui jure Justiniano nitatur, intentionem hætenus fundatam habere. Neque jura semel recepta solo non usu, sed usu contrario abrogari, atque adeo toties jure adoptionum uti posse Germaniæ cives, quandocunque & quoties ipsis placuerit. Ad-
dit *in §. 7.* in causis adoptionum apud collectores rerum judicatarum, Decisionum, Consiliorum, Responsorum, infinita adoptionum occurrere præjudicia & exempla, quem in fi-

Viridem observantiam allegantes.

Monita ad
sententiam
Kulpisii.

nem & alios autores, ibidem adducit. Ubi saltem illud obiter noto, Kulpisium illam sententiam §. 3. quod Jus Justinianum præsumatur in Germania esse receptum, & quod is, qui alleget, hætenus habeat fundatam intentionem, postea ipsum agnovisse esse falsissimam, eamque solide refutasse in Dissertatione epistolica nuper cum scholiis edita & notis ad Institutiones & Pandectas præmissa. Quæ vero immiscuit, quod cives Germani toties, quoties velint, possent uti adoptionibus, non probant observantiam, sed observabilitatem.

§. II.

Distinctio
varia signifi-
cationis in
voce adoptio-
nis & in
phrasi, in
usu esse.

Adoptio pro-
pria vel im-
propria. Illa
hujus loci.

Antequam meam dicam sententiam ante omnia distinguendum est inter adoptionem propriam & impropriam. a) Porro in usu esse etiam dupliciter dicitur, ita ut vel denotet frequentem & viridem observantiam, vel observabilitatem saltem & rariorem usum. b)

a) Adoptionem propriam voco, quæ est modus constituendæ patriæ potestatis, & quidem Romanæ, ut de qua proprie hic est sermo. Impropriam, quæ vel, denotat assumptionem cujusvis hominis, cujuscunque finis gratia, ut si quis assumatur, vel adoptetur in heredem, vel denotat assumptionem alterius in locum filii, quicumque demum & hujus adoptionis finis sit, sive ut adoptatus simul sit in potestate adoptantis, quatenus est juris gentium, sive ut ei succedat in bonis, sive ut ejus nomen assumat, sive ut adoptanti alimenta præstet.

Distinctio ob-
servantiæ &
observabilita-
tis. Illa hæc
pertinet.

b) Solliciti sumus potissimum de viridi observantia. Observabilitas autem observantiam non magis probat, ac potentia actum. Interim, quod observabilitatem attinet, ea est vel dubia vel certa. Illa, de qua disputatur, an ex rationibus justis possit in actum deduci in foris Germaniæ, imprimis ubi conceditur, quod hætenus negotium illud, de quo agitur non fuerit in usu in foris Germaniæ. Certa est, quæ quidem

quidem in usu est, sed ita tamen, ut rariora ejus prostant exempla. Quod vero potissimum solliciti sumus de viridi observantia, eam rationem damus. Quemadmodum de iis quæ semel aut bis fiunt, non solent fieri leges, ita & de iis quæ semel aut bis fiunt in Seculo, non adeo sollicitus est ingenuus Doctor, dum juventutem in fundamentis juris instruit. Discenda enim sunt imprimis, quæ sunt quotidiani usus. Quamvis non sint plane negligenda adultis, quæ sunt rarioris usus.

§. III.

His præmissis assero, adoptionem proprie dictam nullius esse usus in foris Germaniæ, & ne quidem observabilem, quia Germania ignorat patriam potestatem Romanam.

Adoptio proprie dicta nullius usus.

Totum negotium, ut vides, situm est, in quæstione præjudiciali, an patria potestas juris Romani sit apud Germanos recepta. Quod si enim non est recepta, haud dubie in potestate privatorum non est, ut eam per adoptiones suas introducant, id est, ut singulorum adoptiones producant effectus, a moribus Germaniæ alienos. Conf. B Strykium *in usu moderno ad h. t. §. 15.* At vero notum mihi est, plurimos, si non omnes, a me dissentire, & patriæ potestatis Romanæ usum in Germania magno conatu asserere. Sed his & eorum rationibus jam abunde satisfactum est *in Dissert. de usu Pract Tit. Inst. de patr. potest. Cap. 2. §. 15. seq.* Unde rem actam non agam. Hoc autem præsupposito in genere noto, sententiam Kulpisii nobis non obstare, cum is non loquatur de adoptione proprie dicta sed saltem improprie dictam in mente habuit, ut patet ex §. 10. Ubi adoptionem definit cum Theophilo, quod sit actus legitimus, naturam imitans, ad eorum, qui liberos non habent, solatium inventus. Deceptus haud dubie in eo, quod Theophilus in ea Definitione, non faciat mentionem patriæ potestatis, quam tamen cum Imperatore *in pr. h. t.* in antecedentibus præsupposuerat. Unde etiam

Probatio.

Kulpisius loquitur de impropria.

definitionem Theophili emendavi *inc. 1. §. 1.* Pertinet huc locus P. Ærodi *rer. Judic. lib. 2. tit. 6. c. 1. in fin.* Adoptionibus non utimur in Gallia, quia ibi non est patria potestas.

§. IV.

Unde exclud.
adopt. per
testam. &
baptismum.

Exempla ado-
ptionis per te-
stamentum.

Explicatur lo-
cus Casparis
Lerchii.

Unde non solliciti sumus de usu adoptionis per testamentum *a)* & per baptismum *b)* apud Germanos, quia sunt adoptiones improprie. *c)*

a) Cujus illustre exemplum ex consiliis Marpurgensibus *Vol. 1. Cons. 20.* adducit Kulpisius §. 16. ubi jussit testator, ut adoptatus, & ejus heredes post ejus mortem nomen & insignia usurparent, & in hunc finem declaravit, quod eum hoc ipso loco filii naturalis adoptare voluerit. Huc etiam refero locum Casparis Lerchii *de ord. equestri part. 1. n. 12.* ab eodem Kulpisio §. 6. adductum. Daß der Reichs freye Adel zu Erhaltung Ritterlichen Geschlechte, Nahmen, Schild, Helm, Haab und Guts, das Mittel der Adoption sehr in Gebrauch gehabt, indem viel tapffere Rittersmann, wenn sie ihres Geblüts, Schilds, Helms und Nahmens Absterben und Untergang gesehen haben, ihre nächste Freunde oder dero Kinder zu rechten Erben angenommen, daß wenn sie schon ihres Nahmens und Geschlechts nicht gewesen, jedoch ihren Nahmen (wenn sie verstorben) mit Schild und Helm tragen, auf und annehmen mögen und müssen, darum auch ihnen die erworbene und ererbte Güter angewiesen worden. Recte etiam notat Kulpisius §. 16. ut effectu gaudeat hæc adoptio, opus esse confirmatione Principis vel Cæsaris. Ratio petenda ex dictis in capite præcedenti §. 28. *lit. a.*

Exempla ado-
ptionis per
baptismum.

b) De adoptione per baptismum exempla plura adducit Kulpisius §. 17. & tacite concedit, eam adoptionem a Cujacio non sine ratione fictam & imaginariam vocatam esse, neque eam in ecclesiis nostris attendi.

c) Vide quæ supra notavimus *d. c. 1. §. 28. lit. b.*

§. V.

Item per ar-
ma & capill.

Ex eadem ratione *a)* huc non spectat adoptio per arma, *b)* & per capillum vel per comam. *c)*

a) Nam

a) Nam ipse Kulpisius *in fine §. 20.* fatetur, ejusmodi ad- Probatio,
optiones esse fictas & simulatas. Adde quod illæ adoptiones inter Reges & Principes saltem fuerint in usu, & adeo magis pertineant ad jus publicum quam privatum. Et si illud sufficeret ad usum adoptionis demonstrandum, si quis alterum filii loco haberet ac eo nomine appellaret, dicendum foret, adoptionem etiam per pocula & educationem alumni (*arg. l. 26. C. de nupt. in verb. filie loco & ibi Wissenb.*) constitui, quod tamen Iustus dicere erubesceret.

b) Refert ejus exemplum ex Cassiod. *lib. 4. variarum* Exempla ad-
c. 2. ubi Theodoricus Rex Gothorum missis ad Regem Heru- optionis per
lorum equis, ensibus, clypeis & reliquis instrumentis belli. arma.
cis eum in filium adoptavit. Similem in modum Justinia-
nus Athalaricum adoptavit, referente eodem Cassiodoro
lib. 8. cap. 1.

c) Sic Carolus Magnus Pipinum, suum filium ad Luit- Item per ca-
prandum misit, ut ejus juxta morem capillum susciperet, qui pillum.
ejus cæsariem incidens ei pater effectus est, multisque cum
ditatum regiis muneribus genitori remisit, referente Paulo
Warenfrido *de gestis Longob. lib. 6. c. 53.* vid. Kulpisius §. 19. &
Giphanium *ad pr. Inst. h. t.*

§. VI.

Adoptio vero per matrimonium a) vel est ipsa Porro ado-
unio prolium, b) vel aliud ei affine, c) & adeo inven- ptio per ma-
tum Germanorum, non usus juris Romani; d) si mo- trimonium.
do non plane sit ens cerebrinum, e) minimum non est
in viridi observantia, f)

b) Primus qui adoptionis per matrimonium meminit, Cujus autor
quod sciam, est Giphanius *in Comment. ad pr. Inst. h. t.* Giphanius. Alter
inquit, adoptionis modus per matrimonium, hodie nostris mori-
bus est usitatus, quo liberi dicuntur dari in Morganaticam sive
Morgengabam. Nam sæpe fit, ut instrumento nuptiali pactum
inseratur, quo liberi, antea suscepti ex altero duntaxat commu-
nes fiant, & velut adoptentur. Nihil amplius de hac adoptio-

ne in specie Giphanius. Imo & Kulpisius; postquam verba Giphanii descripsisset §. 19. ne verbum quidem addidit.

Est ipsa unio
prolium.

b) Si videlicet istud *duntaxat* in loco Giphanii referatur, ad verbum *communes*. Nam in unione prolium non agitur de patria potestate acquirenda, sed duntaxat de communione ratione successionis. Est tamen valde inconsiderata denominatio, quod unionem hanc Giphanius appellaverit adoptionem per matrimonium, cum tamen ipse fateatur, hoc, quicquid etiam est, adoptionis non tam venire ex matrimonio quam ex pacto, *quandoque* matrimonio adjecto.

Vel aliquid
ei affine.

c) Si nimirum in verbis Giphanii istud *duntaxat* referas ad verba præcedentia *suscepti ex altero*, ut sensus sit, adici quandoque matrimonio ejusmodi pactum, ut non ab utraque parte liberi mutuo admittantur ad successionem, sed v. g. sponsus admittat saltem liberos sponsæ viduæ ex prioro matrimonio ad suam successionem, aut sponsa liberos sponsi ex prioro matrimonio pro liberis suis agnoscat intuitu successionis. Hic enim non proprie quidem adest unio prolium, ut quæ mutuam præsupponit liberorum communicationem ad succedendum; est tamen aliquid affine, & ex moribus, ubi unio prolium recepta est, ortum.

Inventum
Germano-
rum, non u-
sus juris Ro-
mani.

d) Esse hoc inventum Germanorum fatetur ipse Giphanius in loco *lit. a. descripto*. Non esse adoptionem Romanam exinde constat, quod communiter Dd. asserant, in Germania unionem prolium loco adoptionis obtinere. B. Stryk. *Us. Mod. ad Pand. b. t. §. 9.* Conf. supra §. 1. *lit. d.* Loquatur pro nobis ipse Kulpisius §. 2. p. 4. *Cæterum an in accuratioris locutionis examine sustineri possit, unionem prolium, quæ moribus utique nostris extra dubium suam debet originem, in locum adoptionis apud Romanos usitata velut per surrogationem aliquam introductam esse, fere addubito; est enim utrumque Jus tale, quod simul consistit, & quanquam alicujus forte effectus similitudine conveniant, æqualis nempe successionis liberis uniis hinc tributa, non minus tamen forma quam sine suo utrumque Jus*

Jus maxime differt, cum satis constet, majoris tantum inter conjuges ac ipsos utriusque matrimonii liberos, concordie causa, unionem prolium fieri, non ut conjuges unientes in solatium liberorum, vel deficientium, vel degenerum, utrinque filios sibi adsciscant, quod adoptione quaeritur; neque ex unione ista jus familiae & patriae potestatis revera profuit, ac privilegia & jura patris unientis competunt, uti praedictio Scabinorum Jenensium docet Srauchius *Jur. Just. Ex. 4. §. 23.* Ex eoque repetit Schilterus *Exerc. ad Pand. III. §. 17.* ne de aliis differentiis dicamus, quas inter unionem hanc atque adoptionem occurrentes prolixè Riccius exposuit *de un. prol. cap. 7. 8. 9.* Nimirum Riccius in casibus triginta unionem prolium comparavit adoptioni & in quindecim casibus discrepantiam ab eadem observavit. vid. Paul. Voet. *ad Inst. de adopt. §. ult. in fin. p. 239.* Id certum est, quaestiones Juris, quae de unione prolium occurrunt, non ex Legibus Romanis, quibus plane repugnat successio per pacta, derivari posse, sed hauriendas esse ex ordinationibus peculiaribus. B. Stryk. *d. §. 9. & sequent.* Carpz. *lib. 5. Resp. 6.*

e) Scilicet non unio prolium, sed illa adoptio per matrimonium. De inconvenientia denominationis jam dixi *lit. a.* Porro nescio, quid velit Giphanius, dum dicit, in adoptione per matrimonium liberos dici dari in Morganaticam seu Morgengabam. Nam Morgengab & matrimonium ad Morganaticam moribus Germanicis plane aliud quam unionem vel adoptionem prolium denotat. Vide Carpz. *lib. 6. Resp. 6.* item *Dd. ad II. F. 29.*

Forte ens rationis.

f) Non solum in Germania inferiore, B. Stryk *dict. §. 9.* Rara in praxi. sed & ut puto, in Germania superiore, (etiamsi ordinationes politicae de ea ibidem extent,) scilicet ob conditionem variorum requisitorum, sine quibus unio prolium non valet, cum non solum consensus parentum & liberorum uniendorum, sed & consensus cognatorum & causae cognitio, coram Magistratu requiratur. Carpz. *d. Resp. 6.* Stryk *§. 10.* Quae circumstantiae, imprimis consensus cognatorum valde difficilem reddunt praxin unionis prolium.

§. VII.

Ex pacto
Germano-
rum de here-
ditate male
adoptio fa-
cta.

Fontes hujus
Juris Germa-
nici.

Error com-
munis.

Fontes erro-
ris & fata.

Fontes erroris
(1) Lex Lon-
gobardica.

Porro quamvis apud Germanos veteres & sub-
sequentium quorundam seculorum semper in usu fue-
rit, ut deficientibus liberis quis hereditatem aut bona
sua in alium judicialiter transferre potuerit, *a)* cum
tamen hic actus nihil fere commune habeat cum ad-
optione, nec in ipsis textibus adoptionis aut assumptio-
nis in locum filii mentio fiat, nescio qua ratione Juri
sibi persuaderi passi fuerint, in illis textibus de ado-
ptione agi. *b)*

a) Huc spectat capitulare Caroli M. *lib. 6. cap. 207.* (se-
cundum Lindenbrogium; 212. secundum Baluzium.) *Qui*
filium legitimum non habuerit & alium quemlibet heredem sibi
facere voluerit coram comite vel coram Rege & Scabinis, vel
Missis Dominicis, qui tunc ad justitiam faciendam in provincia
fuerint ordinati, traditionem faciat. Eodem mores repetit
autor Speculi Saxonici *l. 2. Art. 30.* cujus locum jam supra de-
di *lit. c. §. 1.* nisi quod hic ne mentionem quidem faciat con-
ditionis, si quis liberos non habeat. Scilicet Germani olim,
cum ignorarent testamenti factionem, transferebant jura
succedendi sæpe ad alios per pacta, certis tamen requisitis
adhibitis & solenni traditione judiciali.

b) Hæc tamen communis persuasio est. Vide Rein-
hardum supra *d. lit. c. citatum.* Kulpisium § 2. p. 3. B. Strykium
d. l. §. 3. Schilterum *Ex 3. th. 16.* aliosque plurimos, quos illi
seculi sunt.

§. VIII.

Quod si maxime fontes hujus erroris detegas, *a)*
non poterit tamen non hæc adoptio inter improprias
esse valde eminens, *b)* ut taceam, usum hujus adoptio-
nis testamenti factione recepta sponte cessasse. *c)*

a) Nimirum (1)prehenditur etiam similis lex in Co-
dice legum Longobardicarum *lit. 2. tit. 16.* & quidem iisdem
verbis

verbis uti in lib. 6. Capitul. cap. 207.) cujus rubrica est, *de adoptionibus*. (2) Quod Glossa tam latina quam Germanica ad (2) Glossa Speculi Saxonici d. Artic. 30. nescio an ex illa rubrica legum Longobardicarum, an aliunde mota, nimis confidenter asseruerit, in illo textu agi de adoptione Justiniana. Uti vero Glossæ semper habuerunt majorem auctoritatem quam ipsi textus, tam apud Ictos Italos, quam apud Germanicos & Saxonicos, ita & hoc modo evidens error Glossæ in Speculum Saxonicum, communis opinio facta est, in tantum, ut Zobelius in additione non nisi timide eam oppugnaverit. a Zobelio jam notata. Sic enim inquit: *Præsentis articuli verba citra omnem dubitationem loquuntur circa hoc, qualiter homines honorum possessionibus se immisceant, & quibus modis ac titulis eos acquirant &c.* Nusquam vero adoptionis aut arrogationis meminit textus, licet non negem, per hanc quoque legitimum in alterius bonis succedendi jus quæri posse. Quare mirum esse poterat quid moverit utriusque Glossatoris animum, ut adoptionis materiam hic cumula- verint, omittentes genuinam articuli, quæ ex verbis ejus manifesta est, mentem ac sensum. Horum tamen sententiam ut salve- mus, statuamus necesse est, per subauditionem id ex verbis tex- tus nostri posse colligi &c. (3) In lege Ripuarianorum tit. 48. (a- (3) Lex Ri- pud Baluz. p. 39.) lex similis deprehenditur, ubi adoptionis puaria. mentio fit in textu. Si quis procreationem filiorum vel filia- rum, non habuerit, omnem facultatem suam, in præsentia Regis, sive vir mulieri vel mulier viro seu cuicunque libet de proximis vel extraneis adoptare in hereditatem, vel adfatimi per scri- pturarum seriem seu per traditionem & testibus adhibitis secun- dum legem Ripuariam licentiam habeat. (4) Libro secundo (4) Formula Marculfi. formularum Marculfi formula 13. (apud Baluz Tom. 2. p. 413.) illa inscriptio legitur. Si quis extraneo homini in loco filiorum adoptaverit. Formula autem ipsa sic incipit. Dum peccatis meis facientibus diu orbatus filiis, & mihi paupertas & infirmitas af- ficere videtur, & te, juxta quod inter nos bonæ placuit pacis atque convenit, in loco filiorum meorum visus sum adoptasse, ita ut dum advixero, victum & vestitum tam in dorso, quam in lecto seu cal-

(5) Alia formula vetusta.

(6) Adhuc alia.

Improprietas hujus adoptionis.

ciamentum mihi in omnibus sufficienter impertias & procures & omnes res meas, quascunque habere videor, tam manso, vinea, prato, peculio, seu reliqua suppellectile domus meae, salvo jure illo, me vivente in tua potestate recipere debeas &c. (5) In formulis solennibus apud Lindenbrogium p. 1244. formula 58. in eundem sensum concepta, sed prolixior est. Addita tamen illa clausula: *Quod si hoc non feceris* (i. e. cibum, potum, vestimenta, calceamenta mihi pro necessitate mea non suppeditaveris, ipsas res, quas tibi delegavi ad integrum perdas. (6) Denique formula sequens apud Lindenbrogium 59. ita incipit. *Dum orbatus sum filiis meis, placuit, ut te illum una cum consensu patris tui cum curia publica & defensore de potestate patris naturalis descendente, & in meam potestatem venientem in locum filiorum adoptarem &c.* Additur postea conditio de alimentis præstandis. Tum sequitur: *Post obitum quoque meum sicut a me generatus fuisses, ita in omni hereditate mea per hanc epistolam adoptionis statim sis successurus.*

b) Nam lex illa Longobardica & Capitulare Caroli M. & textus lib. 2. Speculi Saxon. Art. 30. & lex Ripuaria, quos textus recensui lit. a. ad §. præced. & lit. a. n. 1. & 3. ad hunc §. loquuntur de adoptione cujuscunque extranei in heredem. Quemadmodum igitur adoptare in genere dicimus omne illud, quod in locum alterius rei vel personæ accipimus; ita apud autores mediæ latinitatis *adoptare sibi in maritum* dicitur, pro nubere, *adoptare in militem* i. e. Vasallum sibi facere, vide Dufresnium in Glossario voce *adoptare*. Deinde quamvis in formulis num. 4. 5. 6. notæ præcedentis allatis fiat expressa mentio *adoptionis in filium*, & quod hic filius *ex potestate patris naturalis descenderet* (id est exiret) & *in potestatem patris adoptantis veniret*, tamen & hoc non nisi de adoptione & patria potestate improprie dicta intelligendum esse exinde patet, quia ejusmodi filius adoptatus nil amplius præstare debet, quam alimenta necessaria adoptanti, quæ præstatio nullam patriam potestatem proprie dictam involvit. Repete dicta §. 2. lit. a. Illud hic obiter noto. Dufresnium d. l.

non

non recte percepisse sententiam dictarum formularum dum putavit: Adoptionem filiorum jure Francorum permissam fuisse iis, qui liberos non habebant & factam fuisse traditione bonorum, usufructu eorum reservato. Etsi enim hæc reservatio usufructus forte admitti possit in Capitulari Caroli M. lege Longobardorum & Ripuaria, quamvis de ea expresse nihil ibi dicatur, cum homo non plane stupidus non sit traditurus omnia bona sua alteri sine ejusmodi reservatione; tamen in formulis adductis, ad quas simul provocat Dufresnius, saltem fit mentio reservatorum alimentorum necessariorum, inter quæ & usumfructum, ingens est differentia.

Dufresnius
notatus.

c) Testamenti factionem apud cives Germaniæ cis-rhenanæ, seu stilo Italarum transrhenanæ ne quidem tempore Speculi Saxonici collecti fuisse cognitam alibi probabitur latius. Vide interim *Selecta Feudalia* p. 76. & 94. Postquam vero testamenti factio ibi recepta fuit, nulla amplius ratio movens aderat prospiciendi sibi per traditionem bonorum suorum, reservato usufructu, de herede, cum testamenta etiam fieri possent in ultimo vitæ momento. Interim non nego reliquias morum antiquorum occurrere in rusticis, qui subinde adhuc hodie, cum ob senectutem non amplius apti sunt ad labores agriculturæ, liberis suis, vel his deficientibus, extraneis, bona sua tradunt reservatis sibi alimentis, & de his hodiernum dici solet: Sie sind Groß-Väter. Ut ex actis ad Facultatem Juridicam missis, apparuit.

Desuetudo ejus post testamenti factionem.

Ejus reliquæ in rusticis qui Groß-Väter vocantur.

§. IX.

Eadem igitur ratio suadebat, non sperandam esse resurrectionem quasi novam adoptionum ejusmodi impropriarum a) multo minus arrogationum b) in Germania, cum cessarent omnes causæ impulsivæ, quæ Romanos ad arrogationes vel adoptiones introducendas moverant. c) Sed uti tamen mundus exigua regitur sapientia, ita & reviviscentis quodammodo novæ

Resurrectionis novæ arrogationis in Germania historia.

cujusdam adoptionis, vel arrogationis *d)* potius, historia paucis adhuc est exponenda.

Adoptio testamentaria Germanis sufficit.

Sententia eorum qui adoptionis in Germania usus esse dixerunt.

Causæ adoptionis Romanæ cessant apud Germanos.

Sola spes successionis facta adoptivis, aut adoptio testa-

a) Nam sufficere Germanis poterat propter hætenus dicta, sola adoptio testamentaria de qua actum §. 4.

b) Communiter vapulat Reinhardus, quod dixerit, in Germania adoptionum esse quidem usum, sed non arrogationum. vide supra §. 1. *lit. c.* & quos citat Kulpis. *d. l. p. 3.* sed si accurate mentem ejus respicias, id videtur voluisse dicere: Supposita communi sententia, quod in speculo Saxonico *lib. 2. art. 30. agatur de adoptionibus*, & secundum dictum articulum coram magistratu quolibet cujuscunque hominis adoptio fieri possit, adeoque non opus sit, multis ambagibus adire principem, quid opus adeo erit arrogatione, quæ non nisi per rescriptum principis fieri potest? Accedit, quod & unio prolium, quæ tamen videtur esse negotium æque magni momenti, ac arrogatio posset fieri coram quocunque magistratu; ad utramque hanc rationem videtur respexisse Johannes Ernestus Noricus, dum *in addit. ad notas Vinnii §. ult. Inst. b. t.* sic differit. *Non tamen negandum, arrogationem de jure Saxonico ab usu recessisse, cum una & eadem causa instrumentaria sit arrogationis & adoptionis speciatim dictæ, nimirum quilibet magistratus competens & jurisdictionem habens.*

c) Causæ, quæ fraudulentis & simulatis vel affectatis adoptionibus apud Romanos occasionem dabant; ut quis tribunus plebis fieret, ut notam censoriam effugeret, ut ad sortitiones provinciarum admitteretur, *vid. cap. 1. §. 7. & 8.* uti ad mores Germanorum non quadrant, ita etiam favore introductionis in aliam Rempubl. indignæ plane sunt. Acquisitio patriæ potestatis apud Germanos exulat, ut modo dictum §. 3. Nomen filii & patris, item obedientiam filialem & reverentiam paternam quis alteri dare aut acquirere potest, siue masculus sit, siue fœmina sola educatione, & spe facta successionis, sine ulla causæ cognitione vel confirmatione magistratus, aut rescripto principis. Jura sacrorum priva-

privatorum, ad quæ transibant adoptati, (per dicta *c. 1. §. 25.*) mentaria Germanorum intentioni satisfacere potest. apud nos non sunt in usu. Hereditatum bonorum quilibet cuilibet per testamentum transferre potest, & quemadmodum nunquam defunt hereditatæ, ita & si cultum, venerationem, munera testator ab herede capter, poterit hæc omnia acquirere sola spe facta institutionis in testamento. Atque hæc translatio intuitu testatoris nullo oneri subiecta est, nulla sollicitudine, si forte poenitentia postea ducatur, qua ratione & quibus cautelis adoptionem iterum tollere velit invito etiam adoptato. Sola enim cassatio testamenti sufficiet. Sed vult tamen aliquis adhuc hodie, ut quis nomen ejus, ac insignia nsurpet. Sit ita, instituat eum heredem sub hac conditione, vel modo, & si timeat, ut post mortem ejus hereditatem quidem sit aditurus, sed nomen & insignia non usurpaturus, aut mox depositurus, curet, ut testamentum hoc a principe confirmetur. Per dicta *cap. 1. §. 28. lit. a. & hoc capite §. 4. lit. a.* Quod si velit, ut is vivo se nomine suo & insignibus utatur, conveniat cum ipso, ut id faciat etiam sine confirmatione Magistratus & principis, (nam nec invitum adoptare potest) & spe successionis eum inescer, ac si bene se gesserit, heredem in testamento instituat. Vides, quorsum te vertas, nullam rationem subesse, quæ homini prudenti suadere potuerat, ut de arrogatione vel adoptione in Germaniam, observatis requisitis juris Romani, introducenda cogitasset.

d) Nam nec hodie credo exemplum adoptionis strictæ dictæ coram magistratu institutæ occurrit. Quæ enim memorabimus exempla, ad arrogationes pertinent. Avus paternus vel maternus contenti regulariter sunt, si nepotes consensu parentum ipsorum educationi relinquuntur; & si valde nepotes ament, poterunt facile testamento, eis prospicere. Extraneum quis adoptare velit solenniter, & cui usui, cum ne quidem apud Romanos ejus adoptionis usum post Justinianum durasse evicerim *cap. 1. §. 26. lit. d.* Non obstat formula illa vetus adducta *§. præced. lit. a. n. 6.* in qua
mentio

Nullum hodie extat exemplum adoptionis strictæ dictæ.

mentio sit filii familias ab extraneo adoptati. Respondeo: (1) Incertum, quis istius formulæ autor. (2) Valde dubium, hanc formulam fuisse conscriptam secundum negotium revera tum temporis occurrens, sed esse inventum alicujus, doctrina juris Romani imbuti, eum in finem, si quis forte in posterum eo casu opus sit habiturus, cum observaret, formulas ab aliis confectas (quæ etiam sunt relatæ *d. lit. a. n. 4. & 5.*) respicere adoptiones eorum, qui sui juris sunt. (3) Non omnia quæ in formulis ponuntur, vera esse probatur ex ea ipsa formula, ubi dicitur, quod filius ille ex potestate patris naturalis venerit in potestatem adoptantis, cum tamen patriam potestatem Romanorum ignoraverint semper Germani & Franci.

§. X.

*Potestas confir-
mandi ad-
optiones Co-
mitibus Pa-
latinis data.*

Debetur ea inventio prima consiliariis Imperatorum, formulas Comitivæ Palatinatus concipientium? *a)* Sed infelices hætenus fuerunt Comites Palatini, nullum exemplum allegare potentes adoptionum vel arrogationum, coram ipsis peractarum vel ab ipsis confirmatarum. *b)* Unde & frustra pro demonstrando usu practico adoptionum Romanarum ad ejusmodi formulas provocatur. *c)*

*Prima arro-
gatio per re-
scriptum.*

*Comitibus Pa-
latinis pote-
stas confir-
mandi ado-
ptiones circa
medium præ-
cedentis seculi
promiscue da-
ri cœpta.*

a) Firmiter persuasus sum, nullum exemplum afferri posse adoptionis inter vivos, a privato institutæ, per rescripti principis impetrationem, ante quadraginta annos. Comites Palatinos quod attinet, notavit Mundius de Comitibus Palatinis *cap. 1. n. 38. seq. p. 14.* Frischlino Anno 1577. solum datam fuisse potestatem notarios creandi. Wehnero autem Anno 1610. & Hornoldo cuidam Anno 1617. etiam potestatem Poëtas creandi, spurios legitimandi, & insignia tribuendi indultam fuisse. Et quamvis alios comites Palatinos ibidem nominet, quibus Anno 1605. 1613. 1616. omnis potestas & Doctores creandi & alios quamplurimos actus exer-

exercendi in Comitiva sit donata, dubium tamen est, an potestas illa adoptiones confirmandi illis expresse fuerit concessa. Id certum, ipsi Mudio Anno 1642. datam simul fuisse potestatem filios & filias adoptandi & arrogandi, & ab aliis factas adoptiones & arrogationes confirmandi. Idem *d. cap. 1. n. 35. & 41. & cap. 3. n. 139. p. 96.* Eadem clausula deprehensa postea in comitiva Ioannis Philippi, ut ipse memorat in *Usu Pract. Inst. lib. 1. Ecloga 73. n. 5.* item in comitiva B. Strykii vid. *Us. Mod. Pand. ad b. t. 3.* Equidem Thomas Sagittarius in *Dissert. de Jure Comitatum Palatinorum* (apud Fritschium p. 587.) *thes. 7. lit. b.* refert, jam Seculo 14. Carolum IV. Imperatorem Joanni Amadio, Consiliario suo intimo, dedisse potestatem legitimandi, adoptandi, emancipandi &c. Imo in *th. 34. lit. e. p. 643.* meminit, clausulam de confirmatione adoptionum jam extitisse in Comitiva Reusneriana, (cujus etiam p. 587. mentionem facit.) Vixit autem Reusnerus inclinante seculo decimo sexto. Sed uti Johannes Amadius non fuit comes Palatinus, sed potius uti ex *p. 587.* videri potest, accepit potestatem etiam Comites creandi & multa regalia exercendi, quæ Comitibus Palatinis nunquam concessa fuerunt; & de Reusneri Comitiva intuitu potestatis adoptandi monuit ipse Sagittarius *d. p. 643.* hanc potestatem suo tempore non omnibus Comitibus Palatinis fuisse concessam; ita videtur ista promiscua concessio & insertio hujus clausulæ in Comitivas vix antiquior esse medio seculi decimi septimi per modo dicta.

b) Risum vix tenere poterit lector, cum apud Mundi-
um, (alias valde sollicitum, ut exempla & formulas potesta-
tis a Comitibus Palatinis exercitæ afferat, & quandoque sine
necessitate integras apponat,) ubi exempla adoptionis vel
arrogationis a Comitibus Palatinis confirmatas expectat, ni-
hil præter sequentia verba leget. *d. c. 3. n. 144.* Exemplum ta-
lis adoptionis habemus in Honero, quem Phemius adoptavit, &
Wenceslao Clemente, quem Joannes Qernicovius a Lybeo monte,
Senator Palæo Pragæ improles virtutis fortunæ & bonorum bo-
redem

Sed exempla
ejusmodi con-
firmationis
exulant.

redem fecit. De formula autem sic scribit n. 146. *Formula re-
de ex proxima, modo mutantur mutanda, petitur.* Præcesserat
autem proxime *eod. cap. 3. n. 138.* formula unionis prolium ex
Riccio. Unde bona fide quivis præjudicio vacuus de cre-
dulitate jurare posset, Mundum nec exemplum scivisse, nec
formulam in promptu habuisse adoptionis a Comite Palati-
no aut etiam a Principe in Germania confirmatæ. Ita et-
iam apud Philippum *d. Ecl. 73.* de adoptionibus vel arroga-
tionibus a se confirmatis, item & ap. B. Strykium *d. §. 3.* ea de
re altum est silentium.

Unde ista
Clausula Co-
mitivarum
non probat
usum practi-
cum hujus
tituli.

Nec mentio
adoptionis in
statutis.

c) *d. Ecl. 73. d. §. 3.* Quod argumentum quoties lego,
succurrit mihi historiola de rustico, cui nobilis caneros cor-
biculæ inclusos ad alterum nobilem transferendos dederat,
una cum epistola. Rusticus nescio qua ratione caneros per-
diderat. Epistola igitur sola exhibita, cum nobilis ad eum
diceret, Amice etiam cancri sunt in Epistola, respondit.
Rem mihi narras gratissimam Domine, quod cancri sint in
Epistola, nam in corbicula amplius non extant. Ita pote-
stas adoptandi & adoptiones confirmandi extat quidem in
privilegiis Comitivarum, in ipsis rerum argumentis nus-
quam occurrit. Alibi probatum est, sæpe negotium ali-
quod non existere, etiamsi in legibus extet, sive recessibus
imperii sive constitutionibus provincialibus, uti domini-
um litis procuratori post litem contestatam competens,
patria potestas Romana in Saxonia: multo minus igitur nos
terrebit, quod de adoptionibus loquantur etiam statuta, v.
g. Hamburgensia. B. Stryk. *§. 8.* Neque etiam statuta pos-
sunt facere, ut res, quæ in praxi non obtinuit hætenus, in
posterum actu ipso obtineat.

§. XI.

In Germa-
nia exempla
paucæ arro-
gationum per
rescriptum.

Hanc adoptionis faciem valde dolentes amasii
juris Justiniani persuaserunt, ante annos triginta &
quod excurrit, viro jurium haud dubie ignaro, ut ho-
minem sui juris, privignum suum, pupillarem ætatem
super

supergratum per rescriptum principis arrogaret. a) Quo exemplo semel dato, cum, etsi non multum prodesset, non multum tamen etiam noceret ista arrogatio, haecenus etiam alibi secuta fuere exempla alia nonnulla. b) At exemplum arrogationis pupilli secundum requisita constitutionis Antonini Pii, quam ante 25. annos homini simplici persuasit, nescio quis, c) uti omnibus prudentiae regulis adversum est, d) ita credo, non facile alius quispiam invenietur, qui ejusmodi factum repetendo secundum exemplum sit praebiturus.

a) Recenset hoc exemplum Joh. Georg. Nicolai in resolutionibus casuum juris dubiorum practicis, resol. 6. n. 89. quod Joh. Georgius II. Elector Saxoniae arrogationem privigni a vitrico factam, praevia causae cognitione, rescripto suo confirmaverit, & in fine dictae resolutionis adjecit formulas supplicationis, pro decernenda commissione; rescripti ad commissarios; & horum relationis; ipsius instrumenti arrogationis; & denique rescripti ipsius arrogationem hanc confirmantis. Miror tamen cur Nicolai in relatione illarum formularum, ubique mensem & annum, quibus arrogatio illa facta fuit, data opera omiserit. Ceterum mortuus est Elector Anno 1680. & verosimile est, illam arrogationem aliquot non adeo multis annis ante mortem fuisse rescripto confirmatam.

Primum in
Saxonia intra
Annum 1670
& 1680.

b) Ita retulit Joh. Christoph Schröterus in Dissert. de Adopt. Jure Civili & moribus Germaniae usitatis, Jenae anno 1703. habitae §. 28. in fine. Exemplum arrogationis a marito & uxore anno 1698. simul peractae & rescripto Principis confirmatae. Ita in hac civitate nostra ante aliquot annos socer generum arrogavit, accedente confirmatione Regia. Et facile indulgeo, aliquot exempla alia, mihi ignota ejusmodi arrogationum alibi forte contigisse. Dixi in thesi causam

Quod insecuta
sunt alia pau-
ca in aliis
locis.

Arrogationes
hæ non mul-
tum profunt.

Nec multum
obsunt.

Monita circa
sensum l. 68.
§. 10. ad SCt.
Trebell.

hujus imitationis fuisse, quod ejusmodi arrogationes nec multum profint nec multum obsint. Non profunt, scilicet præadoptionibus testamentariis, quia dicta §. 4. *lit. a.* & §. 9. *lit. a. b.* docebunt, eas eodem effectus producere, quos producunt adoptiones inter vivos per rescriptum principis. In adoptionibus testamentariis insuper non opus erat causæ cognitione, remanebat major libertas patri adoptanti testamentum mutandi; & quamvis patria potestate non gauderet, tamen nec ea gaudent, qui coram Principe hodie arrogant, reverentiam vero & obedientiam adoptati per testamentum testatori conservat metus, ne alias testator testamentum mutet &c. Nec multum obsunt tamen. Dixi supra §. 4. *lit. a.* adoptiones testamentarias opus habere confirmatione principis *obl. 63. §. 10. de SC. Trebell.* (Quamvis si verum fateri velim, mihi valde suspecta semper fuerit sententia illius legis, quod prætor remittere soleat conditionem nominis assumendi, & videam nunc Perezium *ad Cod. tit. de mutat. nom. n. 3.* illam remissionem intellexisse de nomine turpi. Repugnat equidem Perezii opinio regulis interpretationis Grammaticæ, sed videtur mihi tamen vincere communem sententiam intuitu regularum interpretationis logicæ. Sed postulat illa definitio peculiare meditationes.) Ergo eadem impensæ faciendæ erant in adoptione testamentaria, ad impetrandum rescriptum, ac in adoptione inter vivos, nisi quod causæ cognitio in hac posteriori requirat impensas paululum majores. Porro causæ cognitio in arrogatione per rescriptum non est res adeo magni momenti, si imprimis senex sexagenarius, homo dives, arroget privignum aut alium juvenem vel virum sine ulla spe vel certe non magna acquirendi aliquid per hanc arrogationem, ut in casibus modo adductis circumstantiæ docuerunt. Et quamvis id certum sit, in arrogationibus istis filio arrogato acquisitum esse jus filiationis, (quod tamen nequaquam confundendum cum patria potestate, aut pro ejus correlato habendum, aut denegandum liberis mediante unione prolium unitis, secus ac factum in B.

Stry.

Strykii *Uf. Mod. h. t. §. 15.*) quo destituebatur vivente testatore adoptatus per testamentum, adeoque videatur arrogatio hæc plus nocere patri arroganti, cum cogatur filio arrogato relinquere suam hereditatem, & non nisi ex justa causa ingratitude eum possit exheredare; tamen nec hoc multum nocebit patri arroganti. Si enim adoptatus veneretur adoptantem, ut obsequentem filium decet, adoptans non habet causam mutandi voluntatem, aut ut eum adoptionis poeniteat, sed potius inconstantia propria hanc mutationem voluntatis adscribere debet, nec ægre ferre, quod leges huic ejus inconstantia non succurrant. Quod si vero adoptatus justas indignationis causas suppeditet adoptanti, sed ad exheredationem non sufficientes, poterit tamen absque dubio testamento condito, quod legitimam excedit, non obstante adoptione aliis relinquere, aut etiam bona potissima inter vivos alienare retento sibi usufructu &c.

c) Refert hoc exemplum arrogati pupilli, quod Francfurti ad Oderam A. 1689. contigit, cum omnibus circumstantiis B. Strykius in *Ufu Mod. ad Pand. tit. de capite minut. §. 6.*

Exemplum
pupilli arro-
gati 1689.

d) Neque enim ullam utilitatem novam percepit arrogator ex hac arrogatione, plurimum vero damni sensit, non solum propter impensas in arrogationem erogandas, sed propter amissam libertatem testandi pro lubitu, propter onus emancipandi arrogatum secundum hujus beneplacitum, & quidem cum restitutione quartæ bonorum propriorum præter bona arrogati &c. Quæ latius ostendi in *notis ad Institutiones h. t. p. 56. seq.* Video equidem, quod is, qui-
cunque hoc consilium dedit homini illi, innocenti simplicitate prædito, non id fecerit ex mala fide, sed ex nimio amore Juris Justiniani, & quod putaverit, adoptiones ejusmodi post tempora Antonini Pii Romæ fuisse in viridi observantia, cujus contrarium ostendi, c. 17. & 18. Sed debuisset tamen palpare hanc consilii imprudentiam, a quolibet indocto & præjudiciis vacuo palpabilem, nisi nimius conatus introducendi in praxin rem hætenus Germanis ignoratam, eum

Omnibus prudentia regulis repugnans.

occœcasset. Imo potuisset facile non majoribus impensis impetrare a principe, ut cautio hæc restituendi quartam bonorum priorum adoptato in casu emancipationis, adoptanti fuerit expressis verbis remissa, per ea quæ docui *d. §. 18. lit. c. juncto §. 12. lit. f. item §. 15. & 16. & c.*

§. XII.

*Conclusio de
exiguo usu
doctrinæ de
adoptionibus
in foris Ger-
mania.*

Concludemus ergo. Doctrina Juris Romani de adoptionibus intuitu adoptionis strictæ dictæ, etiam improprie talis, non est usu recepta in Germania *a)* respectu Arrogationis improprie dictæ est quidem ejus usus, sed rarius *b)* & superfluous *c)* aut plane inutilis & imprudens. *d)* Nec probant contrarium responsa Collegiorum Juridicorum ad quæstiones de adoptionibus ipsis propositas. *e)*

Probationes.

a) Per dicta *§. 9. lit. d. & §. 10.*

b) Per dicta *§. 1. lit. d. & §. præced.* Illud addo, notandum esse, quod hætenus etiam post introductam in praxin arrogationem, tamen nullum extet exemplum arrogationum ejusmodi coram Comitibus Palatinis factarum. Nec ullum forte unquam exiturum est, partim ob rationes communes intuitu arrogationum per rescriptum Principis, partim ob rationes in specie Comites Palatinos respicientes. Mereretur caput de Comitibus Palatinis & eorum officio, ac juribus, eorumque abusu, ut cum majori judicio, quam hætenus factum est, exponeretur. Pauca habemus scripta de illis edita, quæ lectori, artium humaniorum & Jurisprudentiæ solidæ studioso se commendare possint. Matthiæ Stephani Discursus *de Jurisd. l. 2. part. 1. c. 6. membr. 1. p. 162. seq.* non nisi primas quasdam lineas continet, & locos quosdam communes non adeo bene cohærentes. De Thoma Sagittario, cujus dissertationem *de jure & Privilegiis Comitum Palatinorum Cæsareorum* cum aliis exercitationibus juris publici conjunctim edidit Ahasverus Fritschius anno 1667. ita judicat Mundius *in præm. n. 12.* quod frigide admodum & jejune; &

*Monitum de
origine Co-
mitum Palati-
norum & ex-
ercitio jurium
eorum.*

c. 1. n. 60. quod magis scholastice quam politice de hac materia scripserit. Interim Sagittarius subinde excerptis ac notavit non pauca, a Mundio omissa, sed non omittenda. Nec Mundius rem acu tetigit. Quis enim v. g. æquo animo ferat, quod cap. 1. n. 8. & 14. originem horum Comitum Palatinorum ad Constantinum Magnum referat, quæ fabula tamen ex ipso Mundio d. c. 1. n. 35. facile refutari potest. (An forte origo referenda ad diploma, quod Carolus IV. Joh. Amadio Consiliario suo secreto dedit, cujus contenta vide apud Sagittarium th. 8. p. 587. fata vero ejusdem refert Mundius c. 1. p. 46. videndum alio tempore.) Porro, quod exercitium jurium horum attinet, alia hodie est facies superioritatis territorialis, alia vigent principia juris publici, quam quæ docebantur eo tempore cum Georgius Mundius de Comitibus Palatinis scriberet. Nec hodie potens Imperii princeps facile patietur, ut Comes Palatinus in suo territorio arrogationes confirmet. &c.

c) Intuitu videlicet exemplorum §. *præced. lit. a. b.* al-latorum. Quamvis enim d. *lit. 6.* ostenderim, tales arrogationes nec multum prodesse, nec multum nocere, atque ad-eo & de his arrogationibus dici possit, superflua non nocent; *hilfft es nicht, so schadt es nicht*; tamen si rem accuratius ex-pendas, deprehendes, quod longe securior sit & tutior ado-ptio per testamentum; quæ cum & antiquior sit intuitu u-sus Germaniæ quam illa nova exempla arrogationum, credo mox eos, qui nomen, bona, ac insignia sua ad alios transferre cupiunt, ad eam redituros, neglecto illo novo invento arro-gationis. Et meretur etiam hæc materia de Germanorum adoptione per testamentum peculiarem dissertationem.

Adoptiones
per testamen-
tum novis ar-
rogationibus.

d) Per dicta *lit. d. thes. præced.*

e) Dixi jam §. 1. *lit. e.* Kulpisium pro probando usu ad-optionum provocare ad collectores rerum judicatarum, de-cisionum, consiliorum. B. Strykius d. 1. §. 9. ut probet, mayo-rem adhuc usum adoptionis in Germania esse, quam unionis prolium, rationem eam affert, quod intra 20. annos ex varia-

Responsa Fa-
cultatum non
probant usum
adoptionum
Romanarum
in Germania.

rum

rum Germaniæ provinciarum Actis Facultati oblatis nunquam unionis prolium casum observaverit, cum tamen bina vice casus adoptionum sint oblatis. Autores a Kulpisio citatos evolvere jam non vacat, nec opus est, cum certo persuasus sim, eum potiora inde in suam dissertationem transtulisse, ad quæ jam respondi. Illi duo casus, quorum B. Strykius meminit, extant ibidem §. 4. & 7. In primo casu respondit Facultas contra fœminam, quæ successionem in bona defuncti prætendebat, eo quod ipsam sæpius filiam appellaverit; adoptionem melius probandam esse. Hoc responsum, cum supponat prætensam adoptionem non satis fuisse probatam, non probat usum practicum adoptionis Romanæ in Germania. Secundum responsum datum fuit ad istum casum: Sempronius Titiam extraneam a prima ætate ut filiam educaverat, & postea dotem certam, cum nubere, ei constituerat, ac in quadam dispositione eam appellaverat filiam suam adoptivam, ac certam portionem bonorum suorum ei assignaverat. Lite Titix post mortem Sempronii a consanguineis ejus super jure hereditario mota, Titia impetraverat confirmationem Electoralem. Pronunciata erat sententia: adoptionem non esse probatam, adeoque Titiam ab hereditate excludendam. Quærebatur itaque, an positis istis circumstantiis post impetrationem confirmationis adoptio valeat? Respondit facultas, confirmationem, etsi post mortem Sempronii impetratam, effectum illo gaudere, ut Titia pro filia adoptiva haberi debeat, per rationes ibi latius adductas. Res ipsa loquitur, actum hic fuisse non de arrogatione inter vivos, sed de adoptione testamentaria, adeoque nec per hoc responsum usum arrogationum probari posse. Ego respondi, Titiam Sempronio vi ipsius dispositionis testamentariæ, (si modo illa nullo vitio laboraverit, quod ex proposito ibi casu non apparet,) succedere debuisse etiamsi Sempronius Titiam non appellasset filiam adoptivam, etiamsi dispositio illa vel adoptio non fuisset confirmata a Principe. Atque hoc pacto quæstio illa multo minus poterit adduci pro probando usu adoptionis Romanæ in foris Germaniæ.

F I N I S.

[illegible]

rum Germaniæ provinciarum Actis Facultati oblatis nunquam unionis prolium casum observaverit, cum tamen bina vice casus adoptionum sint oblatis. Autores a Kulpisio citatos evolvere jam non vacat, nec opus est, eum certo persuasus sim, eum potiora inde in suam dissertationem transtulisse, ad quæ jam respondi. Illi duo casus, quorum B. Strykius meminit, extant ibidem §. 4. & 7. In primo casu respondit Facultas contra fœminam, quæ successionem in bona defuncti prætendebat, eo quod ipsam sæpius filiam appellaverit; adoptionem melius probandam esse. Hoc responsum, cum supponat prætensam adoptionem non satis fuisse probatam, non probat usum practicum adoptionis Romanæ in Germania. Secundum responsum datum fuit ad istum casum: Sempronius Titiam extraneam a prima ætate ut filiam educaverat, & postea dotem certam, cum nuberet, ei constituerat, ac in quadam dispositione eam appellaverat filiam suam adoptivam, ac certam portionem bonorum suorum ei assignaverat. Lite Titix post mortem Sempronii a consanguineis ejus super jure hereditario mota, Titia impetraverat confirmationem Electoralem. Pronunciata erat sententia: adoptionem non esse probatam, adeoque Titiam ab hereditate excludendam. Quærebatur itaque, an positis istis circumstantiis post impetrationem confirmationis adoptio valeat? Respondit facultas, confirmationem, etsi post mortem Sempronii impetratam, effectum illo gaudere, ut Titia pro filia adoptiva haberi debeat, per rationes ibi latius adductas. Res ipsa loquitur, actum hic fuisse non de arrogatione inter vivos, sed de adoptione testamentaria, adeoque nec per hoc responsum usum arrogationum probari posse. Ego respondi, Titiam Sempronio vi ipsius dispositionis testamentariæ, (si modo illa nullo vitio laboraverit, quod ex proposito ibi casu non apparet,) succedere debuisse etiamsi Sempronius Titiam non appellasset filiam adoptivam, etiamsi dispositio illa vel adoptio non fuisset confirmata a Principe. Atque hoc pacto quæstio illa multo minus poterit adduci pro probando usu adoptionis Romanæ in foris Germaniæ.

F I N I S.

Thomasius, Christian,

Dissertatio juridica de usu practico tituli institutionum de adoptionibus =
Von der Aufnehmung an Kindes statt

Halae Magdeb. 1737

4 Diss. 5190#Beibd.11

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11048867-3